

ԵՐՎԱՆԴ ԱՇԱՏՅԱՆ

Գերոյք, ՄՄ

Առաջին աշխարհամարտի պահանջն Ա. Նահանգների նախագահ Վուլոր Ուկունն առաջ էր բարել խաղաղության մի ծրագիր, հայտարարելով, որ համաշխարհային առաջին դատրազմը վերջ էր դնելու բոլոր դատրազմներին: Դժբախսարար, հետագա իրադարձությունները եկան աղացնեցին, որ նա սխալ էր: Ինչողև Փարհպան կայացած 1918-ի գիտադարի հայուրամյակի տոմակատրությունների մասնակիցներից մեկը նետեց նոյեմբերի 11-ին, մերկայի 222 հակամատություններ են փորորկում աշխարհում՝ վնասելով մեկ միլիարտ մարդկան բնակչության աղելակերպը: Այդ հակամատությունների դատարանը դաժանությունները վսահաբար ասնջում էին այնտեղ հավաքված 84 դետուրյունների դեկավաների խիզճն ու միտք: Զինադադարը ուժի մեջ էր մտել 1918-ի 11-րդ ամսվա, 11-րդ օրվա, առավելայն ժամը 11-ին, իր վերջնական համերաշխություն խուսանալով, բայց հարյուր տարի անց բաղադրական անհամերա-

նիայի դաշնակից Թուրքիան մինչեւ օր սառարում է Սեւի համախամիշով ամեն անգամ, որ հիշատակվում է համաշխարհային առաջին դատրազմի պարագաներություններին, սակայն իր երկի համար արիթրը բավականի մասը էր, անմի որ զինադադարից հետո 1920-ին կնվաճ Սեւի հայուրամյակի դատրազմը ամազնությունների մասնակիցների մեջ նետեց նոյեմբերի 11-ին, մերկայի 222 հակամատություններ են փորորկում աշխարհում՝ վնասելով մեկ միլիարտ մարդկան բնակչության աղելակերպը: Այդ հակամատությունների դատարանը դաժանությունները վսահաբար ասնջում էին այնտեղ հավաքված 84 դետուրյունների դեկավաների խիզճն ու միտք:

Զարյուրամյակի համուստությունները ծառայեցին որդես միասնականության արտադիր կայու, որի տակ չարտահայտված ժամադրությունները դարձուու երեւում էին: Նախագահ Մակրոնը մեղադրեց ազգայնամուլությանը, որդես հակամատությունից գիտավոր դատարանը մեծ մասպատճառ է կարող լինել չկարող է մեզ ուղարկել այս դատարանը: «Անուու մենք չեն կարող փոխել դատարանը եւ դրա կարին է չկա: Բայց դատարանը կարող է մեզ այս դատարանը ամենաբարեկան է մեզ ուղարկել այս դատարանը»:

Առաջին աշխարհամարտի օրերին հայեր մեծ գրիդությունների գնով կարողացան վերաբերել: Փաշինյանը անդրադապ ինչեւ հայուց ցեղասպանությանը, այնու էլ դարաբարյան հակամատությանը: 1914 թվականը հայուց դատարան ամենաբարեկան է մեզ ուղարկել:

Զայասանը նույնութեան մասնակցեց հայուրամյակի համուստություններին, որտեղ մասնականության ու ժերմականությունների մեջ այս դատարանը կարող է մեզ այս դատարանը անդրադապ ինչեւ հայուց ցեղասպանությանը, այնու էլ դարաբարյան հակամատությանը: Հայուց դատարանը կարող է մեզ այս դատարանը անդրադապ ինչեւ հայուց ցեղասպանությանը:

Դատրազմը, որ վերջ չսկեց դատրազմներին

Խուստյան մթնոլորտն ավելի բան զգայի է այնտեղ՝ եկու խմբի բաժանելով հավաքված առաջնորդներին: Մի կողմից Ֆրանսիայի նախագահ է եղանակութել Սակրմանու ու Գերմանիայի կանցլեր Անդրեա Սերկելը հայրենապիրության էին առաջնահերթությունը տալիս, մյուս կողմից Սականը 1918-ի 11-րդ ամսվա, 11-րդ օրվա, առավելայն ժամը 11-ին, իր վերջնական համերաշխություն խոսանալով, բայց հարյուր տարի անց բաղադրական անհամերա-



(Փարիզի արեւմյան արվարձաններից բաղկած դատրազմի ամերիկացի զոհերի հիշատակին, դրանով իր հերքին, հրաժարականորեն կօսամբելով նախագահ Սակրմանին, որ հարենասիրությունը հակադրում էր ազգայնամուլությանը:)

Մակրոնն ու Մերկելը իրենց ելույթներում զուր զաներ գործադրեցին առաջ ասնելու բազմականության գաղափարը, մինչ թրամփն ու նախկին խորհրդային բլոկի աջակողյան հակամատության առաջնորդները աշխարհը նախատում էին իրենց դրորովիզմով ու սանձազեթ ազգայնամուլությամբ:

Գերմանիայի նախագահ Ֆրանկ-Կոլիստը Հայանայերն էլ փորձեց մեղմել իրեաների դեմ կատարված վայրագությունները իիշատակելով Ողջակիզմուն ու Կրիստոնակի 1938 թվի կոտրածումները: «Մեր գործողությունները մենք դեմ է աղացուցեն, որ իրու դասեր բաղել են անցյալից եւ մեր դատարանը մնութիւնի դարձել են ավելի գօն ու ժօղահայց», ասաց նա:

Իսկ կանցլեր Մերկելն իր հերքին երկու դատերազմների դատարան դաշնամու մեղք բարեց «գերմանացիների ամբարտավագանության» վրա: Մինչ այս երկու առաջնորդները անցյալին անդադառնալով նախատակ էին հետադարձ ներողություն հայցել իրենց երկի դատարանու:

Առաջին աշխարհամարտ Գերմանիայի դատարանը առաջ մնաց ավելի մեծ, գլոբալ աղելա առաջ: Նա իրագործեց Ուղակիզմուն (Յուլիուս), որ խևց ուր միլիոն նարկանց, այդ թվում 6 միլիոն իրեաների, հայրու հազարավոր գնչուների, համասեռամուների, ֆիզիկական եւ մատակ իրվանդություններու տառապողուների եւ բաղադրական այլ հակամատություններու ու մեղողների կյանքը: Խորհրդային Սիոնիթյունում նարկային կորուսների թիվը հասավ 25 միլիոն, ուրոնց 300 հազարը հայեր էին:

Առաջին աշխարհամարտ Գերմա-

վերից էր, երբ 1878-ի բերլինյան դայնագրով ամրագրված բարեկունության դատարանը գործադրեց իր հայուրամյակի համուստություններին, որտեղ վարչապետի դատունակատար Նիկոլ Փաշինյանը իր ելույթում էր այս դատարանը: «Անուու մենք չեն կարող փոխել դատարանը կարող է մարդու դատարանը, այնու էլ դարաբարյան հակամատությանը: Բայց դատարանը կարող է մեզ այս դատարանը անդրադապ ինչեւ հայուց ցեղասպանությանը:

Բայց ի հետևու ցեղասպանության մարդկային անաստի զոհերի, հայեր կարողացան զորահավաք ենթական դատարանը: Սեւն արեւելում՝ Սարդարապատում, որի արյունությունը ծնունդ առավ 1918 թ. մայիսին Հայաստակի անկախ համարտությունը, եւ երկորդն Արարայի ծառականական անկախությունը դուրս էր գործադրեց իր հայուց ցեղասպանությանը: Կարելի է միայն դատելու մեջ ժամանակաների հայուրամյակի համարտական սերիալի ժամին, դրանց մարդ կմասնակիցի, դե այսին ընտրությունները կիամարվեն կայացան: Ավելի հետարկական հարց կա: Եթե Հայաստանում մարդկա գնում է մասնակության մեջ այս դատարանը անդրադապ ինչեւ հայուց ցեղասպանությանը:

Բայց ի հետևու ցեղասպանության մարդկային անաստի զոհերի, հայեր կարողացան զորահավաք ենթական դատարանը: Սեւն արեւելում՝ Սարդարապատում, որի հայուց ցեղասպանությանը հակամատությանը դուրս էր գործադրեց իր հայուց ցեղասպանությանը: Կարելի է միայն դատելու մեջ ժամանական անկախությունը դուրս էր գործադրեց իր հայուց ցեղասպանությանը:

1918-ի գիտադադարը ուսանելի դաս էր մարդկային անդրադապ ինչեւ հայուց ցեղասպանությանը: Անդամ գործողությունը մենք դեմ է աղացուցեն, որ իրու դասեր բաղել են ավելի գօն ու ժօղահայց», ասաց նա:

Իսկ կանցլեր Մերկելն իր հերքին երկու դատերազմների դատարան դաշնամու մեղք բարեց «գերմանացիների ամբարտավագանության» վրա: Մինչ այս երկու առաջնորդները անցյալին անդադառնալով նախատակ էին հետադարձ ներողություն հայցել իրենց երկի դատարանու:

Թագմ. ԱՌԱՋ ԾՈՒՐԱԿԱՆ ԾՈՒՐԱԿԱՆ

ՆԱԽՐ ՅԱՆ

Երեամից ոսկդ դրւու եւ զնուու ու կաթես ուրիշ երկրում, ուրիշ իրականությունում լինես: Նախկին իշխանությունները երբ կայծակնային արագությանք մատեր էին այցելում (իսկ այդ այցերը մեծ մասամբ ընտրություններից առաջ էին լինում), դեռ ծառայողական մեթենայի մեջ՝ արդեն սահման էին գծում իրենց ու ճարգաբանականիք: Մարդու ավլած փողոցներ, թարմ ասֆալտի կարկատաններ, սննդից զրոյվ հանած-թերած գյուղացիներ: Նախօրու սարգած-շինած բժներից խոսում էին, իսկ հանրությունը դլչած նայում էր՝ անհաղորդ նրանց ժամփին ու ասածներին: Դասիցից գրած-ձեռքները սկսած հարցեր էին լինում, քառարանային քառապահարով դաշտախանուններ՝ ամբիոններից: Ինչ դես ընդունված է ասել, երկրու իրավիճակ է փոխվել, և այս ամենի մասին անցյալ ժամանակով եմք խոսում:

Հայսնի ծօմարտություն է՝ թափչա հեղափոխության իրականացման գործում մարզերը մեծ ներդրում ունեցան: Մարզերում շատ ծանրութերեւ չեն անում, բայց ական անցուղարձերին մեկ որակում են տալիս, այն էլ կըրուկ ու վեցնական՝

Յ ՄԻԼԻՆՈՒ ԽԱՅ, Յ ՄԻԼԻՆՈՒ ՎԱՐԴԱՄԵՏԵՍ



այսինչը լավա է, այնինչը՝ վատը: Հեղափոխությունից հետո մարզերում Նիկոլ Փաշինյանին շատ են սպասում: «Չուր կրտել են, այ որ Նիկոլը գա, հերները կանիծի:... Աղրանին ձեռքից էժան խլում են, ամուսն, բաղադրում մեկին՝ տասը գին դրում, ծախում. այ որ Նիկոլը գա, ստեկույանաների վերջը կտա:... Տան ամամիք փօրվել է, անձեւ-ձյուն երեխերի գլխին է լցվում, այ որ Նիկոլը գա, գյուղադեմին ղատին դեմ կտա, նկուղում ղահած չփերը կհանի, ինձ կտա», - իրեն իրենց հույս են տալիս գյուղացիները:

Գյուղացիների աչքը միջնէւ հիմա Նիկոլի ճամփին է: Վարչապետի դաշտնակատարը մարզեր հաճախ է այցելում: Միջնէւ հիմա ցանկացած այցելության ընթացքը, մարզաբնակների հնչեցրած հարցերն ու ծառացած հոգեսերը ցուց են սկզբ, որ գյուղերում արտագնա աշխատանքը եղել է մնում է եկամտի հիմնական աղբյուր, որ մարզերում կյանի որակի վրա ազդող ոռուափելի փոփոխություններ դեռ չկան, որ ոռօգման ջրի, օպաղի, կարկտահարության, գրադառնության, գյուղմթերի իրացման խնդիրները չեն լուծվել: Բայց դրանով հանդերձ՝ մարզերում դեռ ճային է, հեղափոխության էֆորիան դեռ համեստում է, բոլոր Նիկոլի արեւով են երկում, փորները կույս է, թէ՞ դատարկ՝ Նիկոլին շարունակում են վերաբերվել որդես փրկչի:

Մի տանի օր առաջ Նիկոլ Փաշինյանը այցելել էր Գեղարքունիքի մարզ: Մարտունեցիները նույն էին Մարտունու 190 ամյակը: Ոչ այնան տաղափ տարեաշն էր տեղաբնակներին հրապարակ ու փողոց հանել, որտեղ լուր՝ Նիկոլ գալիս է: Նորությունը համապատես գորովաճունով միմյանց հաղորդում էին տաշիները. ու մի դահ այդ տեսարանը հիշեցրեց «Տղանարդիկ» ֆիլմը, որտեղ Վերջալույս Միրիջանյանը համազուտացներին ձայն է տալիս՝ Արամս գալիս է: Աչքալուսանի հաջորդ փոկը մատունեցիների ցնծությունն էր: Ում տանը մայիսից «Դուխով» գլխարկ ու շաղկի կար, հանել էին, հեղափոխական դաստիաները՝ Նիկոլի նկարներով ու կոչեռով, երեխաների ձեռքն էին սվել: Բոլորը կենտրոնական հրապարակում էին: Առավել ակտիվներն առաջին շարերում կազմականացն, դրվագ սպասում էին՝ հենց Նիկոլ Փաշինյանը երեւան, երևաթյան դասներ, թիկնարդաների դասվար ջախջախելու են, որ իրենց կոտրի ձեռքը սեղմեն, դահը որսան, մի հաս ջրալի դաշեն ու գրեն: Այդին էլ եղավ:

Հանդիսավարք գոչեց՝ մոտենում է ՀՀ

Վարչապետի դաւոննակատար Նիկոլ Փաշինյանը: ճիշ ու աղաղակ, ծափ ու «դրվսով». հնչ երկարյա դասներ ու թիկնաղաների դասվար: Մեկ Վայրկյան հետո մարտունեցիներն իրենց հորձանուիք մեջ էին առել Նիկոլ Փաշինյանին: Խոկ նա մարտունեցիներին դիմեց՝ Հայաստանի Հանրապետության հղարտ բաղադրիչ, հիեցերեց, որ հեղափոխության հաղթանակը ոչ ոք չի կարող խել Օրանց ձեռնից, որ Օրանց հեղափոխության ձանադարին կամի մեծ ուժ, հավաս ու դաշտականություն են ցուցաբերել, ինչի համար ինքը ընօրհակալ է:

Պատշաճ եկեղեց ու Ադրբեյ-

Փաշինյանը հիշեցրեց, որ Աժ-ի ընտրություններն են մոտենում. ընտրակածառքի, ճնշումները բացառված են լինելու, եթե Գեղարքունիքի մարզն ուղղում խաղաքական հեղափոխությունից անցում կատարել սննդական հեղափոխության, ուրեմն դեմք է str կանգնի ի վկին ու սեփական կամֆու որոշի՝ ում տալու իր ձայնը: Նա խսիկ նախազգույն աշրեց՝ ընտրակածառքի, ճնշումների ու բել դատիրում բենորեն կդասապարսվի խիս լասքի կենքարկվի նաև դրանց ների սնօւենների եւ ուսուցիչների՝ խաղաքական ամեն մի գործընթացներում ներգրավվելու փորձ:

ԴԵՆ ԱՂՋԸ ՏԵՂԱՎԻՇՈՒՄ ԷԻՆ, ԱՐ
ԲԱՒԹԵՐԱԳԾԱՆ ԱԾԽԱՏԱՄԲՆԵՐՆ ԱՅ
ՆԱԽԱՆԱԿ ԱՄԵՐՄՈՒ ԷՐՐՈՒՄ ԷՒՍ:

Կարչաղեցի դաշտնակաբարի
սպասում էին նաեւ Գավառում
Մարզեարանում հանդիմա
ժամանակ Փաշինյանը զավաոցի
ներին եւս հիշեցրեց՝ առջեւում ընս
րություններ են, չիննեմ-չիմանամ
ընտրակաւաշ, ճնշումներ, վախս
նքնուուրս ավանդական միջոցներ

Նորից կիրառվեն: Թեմաներ կան, որոնց Փաշինյանն անդրադառնում յուրաքանչյուր հանդիման ժամանակ: Նա միշտ կրկնում է, որ հեղափոխության տրամաբանական սկզբունքներից մեկն էլ աշխատանի խրախուսումն է: 350.000 առաջնային համակառութերի եւ նրանց հաշվին նպաստը թուակ սացող 800.000 բարեկարգիներ թեման նշանառուն է ուրաքանչյուր ենու

Դ.4. Ժողովուրդն ասում է՝ Հայաստանում 3 միլիոն հայ կա, 3 միլիոն վարչապետներ, 3 միլիոն նախարար: Նիկոլ Փաշինյանը այս թեսավոր խոսիք մեջ խոր տրամաբանություն է տեսնում. Հայաստանում իշխանությունը փոխանցվել է ժողովուրդն, հետեւարար նորմալ է, եթե ՀՀ յուրաքանչյուր տաղաքացի իրեն տեսնում է վաստակած չափությունում, նախարարի դաշտունում եւ այլ դաշտուններում անհասանելի կամ անհավանական չի համարում: ԶԵ՞՞Ր նախադեմության վարչապետը ժողովրդից մեկն է, նաև խարաները բաղաքական կենսագործություններու չունեցող երիտասարդներ են: Խոկ Աժ Նազարյանը առաջական առաջական մասին էլ չիւր սենք: Այսուհետ անուններ են հավակնությունները: Մասքանորական մանդատի... Երվանդ Չայքանը ողջ լիներ, «Ընկեր Փանջունին» նույն րից կօրենք:

ԳԵՎՈՐԳ ԳՅՈՒԼԵՒՅԱՆ

Ազգային արժանապատվու- թյունը վեր է ամեն ինչից

Ներ ուրեմն առաջ կանխատեսվել էր, որ Հայաստանի ՀԱՊԿ-ի հետ ստեղծված խճորը շատ է ջոր տանելու: Այդուն էլ եղավ: Կրթության թեժացան, երբ Նիկոլ Փաշինյանի «ականջն ընկավ» այն տեղեկությունը, թե ՀԱՊԿ դրնիսակ նիստից հետո Բելառուսի նախագահ Ալեքսանդր Լուկաշենկոն Ադրբեյջանի դեսպանին տամել է դրներից այն կողմ ընդունված բոլոր որոշումները: Ավելին՝ Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլփան Նազարբաևն էլ հայտարարել է, որ բարության դաշտում տրվելու է Բելառուսի դասվիրակ Ս. Զասին: Նիկոլ Փաշինյանն էլ, ինչուն ասում են, «դուխով» նարդ է, եւ զարյացած հայտարարեց, որ դարձարանումներ է դահանջելու թե Բելառուսի, թե Ղազախստանի նախագահներից:

Բայց արի ու տես, որ այս հայտարարությանն արձագանքոց ոչ թե ինը՝ Լուկասենկոն, ոչ թե Բելոռուսիայի ԱԳ նախարարը, այլ՝ ԱԳ նախարարության նաճլո բարուղար Ա. Գլազը: Իսկ հայտարարությունը ոչ ավել, ոչ դակաս՝ հետևյալն էր.

«ՀՅ Վարչապետի ղաւոնակարար հավանաբար միջազգային դատախազի ղաւոնականություններ է սահմանել եւ իրավասու է կամ դատել, կամ ներում ընորհել»: Հարունակելով խիս անհարգալից տոնով հաղորդագրությունը, Գլազը եզրափակում է. «Դեռ չի հասկացել (Փաշինյանը: Գ.Գ.), որ փողոցային ժողովրդակարության կանոններն անընդունելի են բաղադրականության մեջ»:

Այս մակարդակով, Քայատամին տրված ղատասխանից երկու բան կարելի է ենթադրել՝ կամ ԲԵԼԱՊՈԼԻԱՀՅԻ նախագիր արժանի չի համարում ղաւոնական երեւանին նախագահի մակարդակով ղատասխանել, կամ Խուսափիում է այդ հայտարարությունը հենց ինքն անել. Երկորդ տարբերակի խկության հավանականությունը՝ մեկ տոկոս է:

Ինչեւէ, անդրադաշնամբ Հայաստանին ունեցած կապը առաջարկությանը: Միջդեմական հարաբերություններում ընդունված է, որ նման հայտարարությունները հետև անմիջապես ԱԳՆ դեմք է կանչվեր Հայաստանում Բելառուսիայի դեսպանը եւ բացառություններ դահանջվեր նրանից, որից հետո «գեղեցիկ փաթեթավորումներով» բողոքի խսի նույնական էլեկտրոնային փոստի առաջին չվերըռվ առավել Մինսկ: Բայց այս ամենը տեղի չունեցավ, ավելին՝ նոյնիսկ Նիկոլ Փաշինյանը հետազոտում հստակ չարձագանեց: Կարելի է ասել՝ առհասարկ ոչինչ տեղի չունեցավ: Ինչո՞ւ, ո՞րն էր դաշտառը. համար-

Այս ամենով հանդերձ, ինձ համար, որ-
թես հայ, ամկախ նրանից՝ սե՞ւ, թե՞ սրի-
տակ, իսկ վիրավորական էր որու ճարդ-
կանց, արդեն Հայաստանում, իր ժամանի
բացականչությունները՝ Բելառուսիայի
անկիր հայտարարությունից հետո։ Ոմանք
երկար դաշտումից հետո, վերջապես դա-
շտաված բերդի դրբները խորտակած Զինօքիզ
խանի դեմքի արտահայտությամբ ճամփեցին
իր դրամով եւ բնադրատել Փաշինյամին
ու կառավարությանը։ Պետք է հիասքափեց-
նեմ այդ ճարդի անգույքը ու հիշեցնեմ, որ Նիկոլ
Փաշինյանի հետ, հավասար, առանց ավել-
լակասի, Բելառուսիայի կողմից ան-
դամավալել ենք բոլորս, բանի որ ուղերձն ուղղ-
ված էր ՀՀ առաջին դեմքին, եւ ամենեւին
և աստեղու է։ Այս ու է։ Նա ու է։ Նա... մերն է։

Պետք է գիտակցել, որ Փաշինյանը մեր երկիր առաջին դեմքն է, եւ... միայն մենք լայրը եմի բնականական հրաման:

Պետք է լավ գիտակցել, ըմբռնել այս աճ-ներ ու աճեն ինչից վեր, լուսի տակ դահած ունենալ ազգային-դետական արժանա-դատավորությունը, որն օրեւ վիրավորել է Բե-լառուսը՝ դաշտնախեմ։

ԱՐԱՄ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Քաղաքական վերլուծաբան Եվրասիական փորձագիտական ակումբի համակարգող

Ստենում է նախընտրական բարոգաւազը: Այս լինելու է կարծ եւ ցանկալի է, որ լինի ընդգրկուն ու խորը: Հայաստանի բաղաբական ուժերը հնարավորություն ունեն այդ կարծ ժամանակահատվածում շարադրելու իրենց բաղաբական ճնշեցումները մեր ներին ու արտաֆին բաղաբական հիմնախնդիրների վերաբերյալ: Պետք է սպասել, որ բարոգաւազը թե՛ կինի: Ամենակարեւորն այն է, որ հասարակությունը մեծապես հույս ունի, որ այս ընտրությունները լինելու են Հայաստանի դատության մեջ լավագույնը, անցնելու են արդար մրցադայքարի եւ ժողովրդավարության դահանջների դայմաններում: Պարզ է նաև, որ գործող վաշչաղես Նիկոլ Փաշինյանի դեկապարած բաղաբական ուժը կսածած այնուհետի մեծամասնությունը: Գագիկ Ծառողլյանի գլխավորած բաղաբական ուժը հնարավորություն ունի լինելու երկրորդը: Խորհրդարան անցնելու հնարավորություն ունի նաև Հայաստանի Հանրապետական կուսակցությունը: Խորհրդարան մասնակի համար լուրջ դայքա կծավալեն նոր ձեւավորված արեւմասմեր բաղաբական ուժերը եւ այսեղ է, որ բարոգաւազը կարող է թեժանալ, կարող են բախվել աշխարհաբարձրական նախադասական մերժությունները, սրելով իրավիճակը: Շատ կարեւոր է, որ Հայաստանի գործադիր իշխանությունն իր բոլոր հնարավորություններով ի վիճակի լինի վերահսկելու իրադրությունն երկրում, թույլ չտալու սաղրանքներ եւ խարդախություն, դրանով կենսագործելով իր դաշտունական հավասարացումները:

ՀԱՅԱԿ ՈՒՂԵՐՃՆԵՐ ՈՎՈՎՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ԴԱՏՍԱԿԵԳԻՆ

Եվրասիական փորձագիտական ակումբը Վերջին շրջանում ուժադրությանը ուսումնասիրում է հայ-ռուսական հարաբերությունների վիճակը, բնակչության այն հայ եւ ռուս բաղաբական գործիքների, լրատվության դեկավարների, հասարակական դաշտի ակտիվիտյունների եւ բաղաբագեց-փորձագետների հետ։ Մենք հանձնայն ենք այն հարցում, որ Նիկոլ Փաշինյանը իրավունք ունի հայտարարելու, որ հայ-ռուսական հարաբերությունները բարձր մակարդակի վրա են, եւ կարելի է սղասել դրանց եւ ավելի բարձրաձնելուն ուղղված նոր ծրագրեր։ Ֆիւս է միաժամանակ, որ նրա գլխավորած բաղաբական թիմի գործիքները մեծամասամբ արեւմտանես կողմնորոշում ունեն եւ նախկինում երեւէ աչի չեն ընկել հայ-ռուսական հարաբերությունների եւ մեր արտաքին բաղաբականությունն այդ վեկտորի ուղղությամբ զանեթի գործադրամբ կամ որեւէ ակտիվությամբ։

Ուսասատանի բաղաբական շրջանակները վերջին շրջանում շարունակում են հաճագործակցությունը հայկական բաղաբական դաշտի հրեց ավանդական գործընկերների Գագիկ Շառուկյանի թիմի և Հանրապետականի ցուցակի առանձին բաղաբական դեմքների հետ: Պարզ է միաժամանակ, որ այս դաշտում դատուած է, եւ կա, խոշոր առողջով, սղասում: Եթե, ինչողեւ կանխատեսում են եղյալ աղբյուրները, խորհրդարանի որակյալ մեծանասնությունը ստանան Նիկոլ Փաշինյանն ու իր կողմնակիցները, աղա այդ առավելությունը բաղաբական դաշտում կարող է լինել այդիսին, որ նղասի անրուսության շրջանի ավարտին: Դրանից հետո ձիւս կիներ սղասել բաղաբականության եւ սնտեսության մեջ կառավարման այնորիս որակյալ նորամուծությունների, որոնց կարող էին ուռափակելի ներդրում լինել մեր սնտեսության զարգացման, բաղաբացիների կենացանկային բաղական աճի առումով:

Ջինի այնոհսի իրավիճակ, եր ներքանական դայլարում նաև ու ի հուժվող բաղադրական մեծամասնությունը չկարողանա խոսից անցնել գրծի, լրջորեն զբաղվել դոդուլիզմից ազատ ստեղծագործ աշխատանքով՝ հանուն զարգացման ու բարգավաճման: Եվ այստեղ նեմ կրկին հայացք եմ հղում դեղի Ռուսաստան: Վերջին երեք տարիների փորձը աներկրա վկայում է, որ Ռուսաստանն է Հայաստանի դատարանի արտահանման ռուկան եւ այդ ռուկայի ընկալունակությունից է կախված մեր արդյունաբերության մի շարք ճյուղերի նկատման զարգացման հեռանկարը: Ռուսաստանն է մեր արտագնա աշխատողների ամենամեծ ընդունողը եւ այն ստույացի մասին 1,5 մլրդ. դոլար կազմող ուղիղ փոխանցումները, որոնք ահեղին ներդրում են մեր ներքին համախառն արդյունքի մեջ: Ռուսաստանից Հայաստան եկող գրոսացրջիկների թիվը նախնական սվյալներով ավելի քան 8%-ով այս տարի գերազանցելու է նախորդ տարվա աճը: Նաեւ այս ցուցանիշից ընորհիկ են գրոսացրջությունը դաշնում մեր տնտեսության կարեւոր ճյուղերից մեկը:

1 1

Բնշ՞ո՞ւ է կարենոր դահլիճներ
իրավահաջորդությունը
արտաքին ժաղավականու-
թյան հիմնական
ուղղություններում

Վերջին տօքանում Հայաստան այցելած արեւմուխ բաղաբական առաջնորդ ներն ու տարբեր ասիհանի գործիչները հրավիրում են մեր մետուքյանը ավելի սերտեն հաճագործակցել Արեւմուտքի հետ։ Նրանք ցույց են տալիս Վրաստանի Ռուսականացումը, Երթեմն նաև Սոլդովայի օրինակները։ Ըստ Երեւույթին, Արեւմուտքից լուրջ ֆինանսական միջոցներ կարեն լի կլինի ակնկալել ինչ-ինչ բաղաբական սկզբունքային հարցերում էական զին ջումների եւ ընդառաջումների դիմաց։ Սա հասկանում են բոլորը։ Բոլորն էլ լարված սպասում են, թե որրո՞նք են լինեն լու այդ գիշումները եւ ի՞նչ են նրանք փոխադարձ խելու մեր կյանքում ու կենսակերպում։ Արդեն հասկանայի է, որ Արեւմուտքի մեծ ֆինանսական միջոցներ բերելը բավականին բարդ գործ է լինելու։ Եվ այս ժեղ մեր հայացքները կրկին հարնում են Ռուսաստանին, նրա բաղաբական հետո տարածաշրջանում եւ ֆինանսական հնարավորություններին։ Եվրասիական փորձագետները հայտարարում են, որ մինչեւ 2019 թ. վերջը կարենի է ակնկալել ԵԱՏՄ-ի ներում Երկողմ եւ բազմա

գործակցությունն են բերում զարգացում
եւ բարգավաճում: Ոչ ո՞չ չի խանգարում
մեզ ամրապնդել մեր համագործակցու-
թյունն ու փոխգործակցությունը ԵՄ-ի ու
ԱԱՆ-ի հետ: Բայց դա չղետք է լինի Ռու-
սաստանի ու Եվրասիական վեկուորի
հաշվին: Այս բաները շարադրելով, տ-
ղերիս հեղինակը մեծ հոգս ունի, որ աս-
դաբական դաշտի ընթերցողների համար
այս դատողությունները հասկանալի եւ
ընդունելի են: Մասն մեր Վերջին հայու-
րանցակների դատավորության դասերով թ-
յադրված ճշմարտություններ են:

Երբ զգում ենք միմյանց
կարիքը

Եթե սկսենք frfrtղ լատոնության զգողությունները, կգտնենք բազմաթիվ լատառներ իրար շխասկանալու, իրարից նեղանալու եւ իրարից հեռանալու համար: Բայց, մյուս կողմից, լատոնության դասերը մեզ սովորեցնում են նաեւ, որ այստեղ, որտեղ Հայաստանն ու Ռուսաստանը նույն դաշտում, բարիկադի նույն կողմում, նույն խաճառում են եղել, տոնվել են հաղթանակներ: Սուր բաղաբական իշխանությունները դժու է լատրաս լինեն, ըստ ամենայնի, իրենց նորասք թերելու հայ-ռուսական բազմանույթ հարաբերությունների մեջ: Հայաստանի ընակչության մեծ մասը դա է ակնկալում երկրի իշխանությունից: Հայաստա-

Նախընտրական մարաթոնը Հայաստանում Եւ հայ-ռուսական ռազմավարական դաշինութիւն արդիական հարցերը

Թուրքիայի եւ Իրանի հետ սահմաններում, ինչպես նաև մեր ռազմատեխնիկական սերս համագործակցությունը դայնանավորում են այն անբողջությունը, որով բնութագրվում է հայ-ռուսական ռազմավարդական համագործակցությունը: Եթե սրան գումարեն նաև հակահրիշային եւ հակաօդային դաշտանության համակարգերը, որոն «անձեւանոց» են Հայաստանի համար եւ առահովում են մեր անվտանգությունը բարդ տարածաշրջանում, աղա մենք կսանանք անբողջական դասկերացում Ռուսաստանի հետ հարաբերությունների առանցքային նշանակության վերաբերյալ:

Ոուս սպաներն այս օրերին ասում
են, որ զյումբեցիները, արտաքաշինե-
րը, արմավիրցիները շատ լավ են վերա-
կան համար, ու այս գործը առաջ է առաջ գալիք:

Կողմ առեւտրանեսական հաճագոռ ծակցության ցուցանիշների աճ: Մեր տնտեսագործության համոզված են, որ սա առանձին, հատուկ խոսակցության թեմա է եւ դրան դեմք է անդրադարձնալ առանձնահատուկ: Սակայն, եթե նույնիսկ ճիշտ է այն, որ Ռուսաստանը մոտակա մեկ-երկու տարիներին հսկայածավա ներդրումների ծրագրեր Հայաստանու չունի, ապա կարող է խթանել առանձին ներդրումների հոսք Հայաստանի տնտեսության այն ճյուղերում, որոնք տարբեր բաղադրամական դաշտառներով կենսակա նույնակություն են սկսում ձեռք բերել իրավունք: Ռուսաստանի համար: Հայաստանի տնտեսության ճյուղերից այդով է առաջա դաշտառությունը, Վերանակող արդյունաբերությունը, ռազմագործության կան հաճախիք, ծառայություններն ու գործարքություններ:

Այս ուղղություններից յուրաքանչյուր մասին մենք ժամանակին խոսել ենք եւ տարեվերջին էլի խոսելու ենք: Այս ուղղությունների համեմ մենք հրավիրել ենք նաև հայ եւ ռուս գործարանների, հայ եւ ռուս փորձագետների ուշադրությունը: Հերթական անգամ հարգելի ընթերցողների դաշտ ենք համարում նետել, որ Ոռւսասանից ներդրումներ ակնկալելու համամետ փորձիկ դետության բաղադրական, ընթեսական եւ բաղադրակրթական առաջնահերթությունները դեմք է հասանելի եւ ընդունելի լինեն: Իսկ դրան հնարավոր հասնել միայն ճշական սեր համագործակցության, բեղմնավոր երկխոսության եւ փոփոքրծակցության արդյունքում: Մենք քացարձակալենք համաձայն չենք այն բաղադրական գործիքների կամ փորձագետների հետ, ովքեր հայտարարութենք, որ Ոռւսասանի հետ ինչպես ռազմագաղաքական, այնպես էլ տնտեսական, էլ ավելի շատ ճշակութային, հոգ մանիստար համագործակցությունը սահմանափակում է Հայաստանի իննիշեց խանությունը եւ կախման մեջ է գույն Ոռւսասանից: Նայե՛ք Արեմությունը: Հիմնային լուսաբանությունը ու Բեղկահն են ավելի շատ կախված Ֆրանսիայից ու Գերմանիայից, թէ Գերմանիան ու Ֆրանսիան նրանցից: Սա փոխվաղակցվածությունը է կոչվում, որտեղ շահում են բոլորը Միայն համագործակցությունն ու փոխա

Ծի բնակչության մեծ մասը դրական է կողմնորոշված դեմի Ռուսաստանը եւ դեմի հայ-ռուսական բարեկամությունը: Եթե նոյնիսկ վերջին տարիների ընթացքում այս գծի կողմնակիցների բանակը տարբեր դաշտաներով նորացել է, աղա բացարձակ առօնույ այն, միեւնույն է, դաշտառելի մեծանասնություն է կազմում: Մենք դեմք է լրջութեան մասաւոր ստեղծել հայ-ռուսական մեր օրերի համագործակցության նոր, դրական օրինակներ եւ դրանցով դասիստարակենք մեր աճող սերունդը: Դա դեմք է անել այս ան ինտուրեն, որ երիտասարդները չըմքուսանան, որ հայրերի ու որդիների ներքին դպյակառում չտուժեն կարեւոր բաղական ու բարովական արժեքներ:

Վերջին 27 տարիների ընթացքում Երևանը աճագիտությամբ առաջատար է, ինչ մենք կանգնում ենք աղջկական կողմնորոշումների հայցում ներփակական սրվող բանավեճին դեմ-հանդիման: Չենք դադարի կրկնելուց, որ չի կարելի բոլով տալ, որ Հայաստանը դառնա Արեմութ-Ռուսաստան բաղական առձակատման փոփոխութեան ու դաժան թատերաբեմ: Պետք չէ մեզ վրա փորձարկել ժամանակակից բաղական առձակատումների նոր ստեղծվող տեխնոլոգիաները: Ակսած բարձրասիհան բաղական հյուներից, Վեջացրած գրոսացրիկմերով, մեր Երևանը աշխարհի համար գրավիչ է ներփակական կայունությամբ ու վճռական դաշին համազգային միասնությամբ: Մեր ուրաջը նայելով, հասկանում ենք այս արժեների անբողջ կարեւորությունը: Թող լինի այնողիս բանավեճ, որը կուժեացնի եւ կիարտացնի մեզ, այլ ոչ թե կրոլացնի եւ կաղբատացնի: Պետք է խոլս տալ ծանր հարվածներից, իսկ դա կարելի է անել միայն այն դեմքում, եթե մեր լավ մշակված, լավ յուրացված, ինաստուն ու հավասարակշռված բաղական դիրքորոշումները հասկանալի ու թափանցիկ լինեն այս աշխարհի ուժեղների համար: Դրա համար Հայաստանի բոլոր ժամանակների հշեանությունները պետք է հենվեն փորձագիտական ու ռակյալ խորհրդավության, բաղացիկան համաձայնության եւ ազգային միասնության վրա:

ՄԱՐԱՏ ԴԱՐԲԻՆՅԱՆ

Ավանդության հարցերով վերլուծաբան

Նոյեմբերի սկզբին գերմանական լրատվամիջոցները տպարեցին հոդվածներ Վերնագրելով՝ դրանք «Դայկական մաֆիան տեսադաշտում»։ Եթամբնություններ վարել են Եւ իրավադական մաֆիան լրագրողները։ Ինչուս նույն է «Ազգ»ը իր 2018 թ. նոյեմբերի 9-ի համարում, լրատվամիջոցների հրադարակումներում մեծ նորություններ չկան Եւ կասկածյալների նկատմամբ աղացույցներն անբավարա են։ Սակայն նոյն թերթը նույն է, որ մաֆիայի գրծունեության դարագիծը ենթադրաբար հասցնելով ՀՀ դիվանագիտական ցանկներ, փաստութեան նոր ուժագրավ ենթաէց է բացվում Գերմանիայում հայկական մաֆիայի գործում։ Դիրուկ է ասկած։

Միգրաց եթե ժամանակին ճիշ կար-
րային բաղադրամություն վարվեր, այդ-
քանու եւ ՀՀ ԱԳՆ-ում, այսօր Հայաստա-
նը կխոսափեր իր վարկանիշին խփող

Հայ Սփյուռքի քիրակում

այս աղմկահարուց ցնցումներից:
Ուս է, հարկավոր է արդեն հետեւու-
թյուններ անել: Բայց ես չեմ ուզում
որեւէ մեկին դասեր տալ, կամ նոյ-
նիսկ խորհուրդ տալ. կարծում եմ, մեր
Երկրում դասերի եւ խորհուրդների կա-
րիք գրեթե ոչ ոք չունի, եւ այս «հի-
վանդությունը» Հայաստան Երկրում
ծնվեց անմիջապես խորհրդային
Միության փլուզումից հետո եւ ավե-
լի խոր արմաններ գցեց հասարա-
կարգի բոլոր օղակներում:

Ինչեւիցէ, ուսումնասիրելով բաց աղյուսներից մի խանի ջյութեր (ուրիշ ջյութեր ես վաղուց արդեն չեմ ուսումնասիրում՝ կապված գերմանական առեղծվածի հետ, իսկույն հիմքեցի 2018 թ. հունիսի վերջին Խողանիայում հայ համայնքի ընթաց ժեղի ունեցած իրադարձությունները։ Հունիս-հովիս ամիսներին Խողանիայի Մարքելյան բաղադրի (Մալագայի նահանգ), Անդալյուզիայի ինքնավար միություն) համանում ռեսուրսանում ծերակալվեցին մի խանի հոգի, որից հետ խկական որս սկսվեց այսօնս կոչված «հայկական ճաֆիայի» դեմ։ Խողանիայի ազգային ոսկիկանությունը, թմրանութերի դեմ դայլարի վարչության հետ միասին, Մադրիդում, Բարսելոնայում, Վալենսիայում, Մուրսիում, Ալյեկանտայում եւ այլ բաղադրերում բնակվող հայերի սններում, մասնավոր հաստատություններում իրականացրին 75 խուզարկություններ, ավելի խան 130 մարդ կալանվրկվեց, այդ թվում եւ «օրենքով գողեր»։ Ըստ բաց աղյուսների, խուզարկությունների արդյունինում հայտնաբերվեցին կեղծ փաստաթուր, գենֆ, զինանձեր, մնջ խանակությամբ մասնանենգ ծխախոտ եւ կանխիկ հարյուր հազար եւլոր։ Ոչ մի խոսք թրամադրելի մասին։

Այդ մասին խոսվում եւ գրվում էր Երկար ժամանակ: Ցավոς հարված էր, ինչ խոս:

Ինձ ծանոթ մի դիվանագետ է, որ Երկար ժամանակ աշխատել էր Խողանիայում Հայաստանի դիվանագիտական առաքելությունում եւ լավ գիտ եւ Խողանիան, եւ այնտեղ բնակվող հայ համայնքը, հաստատեն ղղողում էր, որ այդ ամենը շինու է՝ «Եկիվել է թուրք-առքրեզօնական խոհարարների» ձեռքով (որոնք բավական ուժեղ դիրքեր ունեն այդ Երկրում) եւ այդ ոսիկանական օղերացիան ունացացրած արդյուններ է ցուց տալիս:

Ինչ-որ տեղ իհարկե կարելի է զարմանալ, որ թնրանյութեր չեն հայսնաբերեվել (իսկ օղերացիային մասնակցում եր ճասմագիտաված դեղարտամենս) եւ հայսնաբերեվել է ընդամենը 100.000 եվրո կանխիկ գումար (եթե իհարկե ինչ-որ

դարերով կերտած մեր իմիջը: Սակայն
դեռ է լինել դրազմահիկ՝ այսօր աւ-
խարհում գլուխ է բարձրացնում ծայրա-
հեղականությունը, բանովորիան, իսլա-
մականությունը, արմատականությունը, ա-
հարեւէչությունը, ուրեմն ճաֆիող խմբա-
վորումները նույնականացնելու համար:

Մեկ ամգամ չէ, որ Քայաստանի համապատասխան մարմինները համագործակցությունների հետ՝ կամիսել են կազուային իրավիճակներ, աղացուցելով մերնոց արհեստավարժությունը, ցուցաբերելով մերնոց դաշվախնդիր լինելու:

Սակայն վերադասությունը մեր հիմնական խնդրին:

Ի՞նձ հիմա հանգիս չի տալիս մի
հարց: Ե՞ր եւ ո՞յն է լինելու հաջորդ թի-
րախը հայ հաճայնում: Թերեւ Ֆրան-
սիայի հաճայնը (լավ թիրախ է Ֆրանկո-
ֆոնիայի գաղաքաժողովից հետո), Ռու-
սաստան՝ մեծաթիվ հաճայնը (ի դեմք
Ֆրանսիան եւ Ռուսաստանը հանդիսա-
նում են դարարայան հականարտու-
թյան կարգավորման ԵԱՀԿ Մինսկի խմ-

բի համանախազահներ), միգույց
Սերճավոր Արեւելի Երկրներից մեւսի
համայնքը:

Ձեզ հետաքրում է, թե ո՞ւմ են ուղղում այս հարցը: Հարցու ուղղում են Սովորանով Orhwān Սեյշարին Եթե ըստեցողին հետաքրում է բացատեմ՝ Սովորանով Orhwān մեր հարեւան Աղրթեզանի հետախուզության դեմքն է (համենայն-դեպք առանձին հետախուզական կառույց ստեղծելուց հետո նա՛ են դեկավարում):

Պրոֆեսիոնալ կրթություն ունի
Եվրոպական Երկներից մեկի՝ ՏՐՈՒ-
ԺԻԱՆԵՐ ղահմանած հետախուզական
լավ դրցոց է ավարտել։ Հավաքել է ին-
տուզը մաժի գեներատորներ (որը շատ կա-
րելու է հասուկ ծառայության համար) եւ
աշխատում է, հաշվարկելով մեր խոցելի-
կետերը։ Մեկ անգամ չէ, որ «ակտիվ Մի-
ջոցառումներ» է անցկացրել («ակտիվ
միջոցառումներ» հետախուզական ժեմին-
եր)։

2004 թվականից մինչեւ 2015 թվականի հունվարի վերջը Ադրբեյջանի ազգային անվտանգության նախարարությունը հեշտապես էր գեներալ-գնդապետ Մահմետ Էլբա Ահմեդ օղլին:

Այդ տարիների ընթացքում, այդ նախարարությունը զերածվել էր մի մեծ, ճաֆոնգ, կոռումդացված կառույցի եւ չնայած Յայաստանը, հայ ժողովուրոբ Սփյուռքը նրանց համար միշտ եղել եւ թիվ 1 թօնամին, բայց ժամանակ չունեին թօնամիով գրադպելու, հիմնական խնդիրը փող «աշխատելը էր», ինչքան հնարավոր է այս:

2015 թվականի հոկտեմբերի 17-ին
նախագահական հրամանագրով ԴԼ-
համ Ալիեւը դատաստիճանության հեռացրեց
Մահմուլյավին, քեական գործեր հա-
րուցվեցին, հետաքննություն սկսվեց
Ազգային անվտանգության նախարա-

րության ղեկավարության նկատմամբ
ոճանի կալանավորվեցին: Բայց դա
մեզ համար արդեն էական չէ, էականու-
այն է, որ նույն թվականի ղեկտենքներից
արդեն ստեղծվեցին 2 նոր կառուցներ՝
Պետական անվտանգության ծառայու-
թյունը և Արտադրության ծառայությունը:
Համարածախանակարար
դաշտավայրությունը: Համարածախանակարար
առ ղեկավարներ նշանակվեցին Մա-
դաթար Գովինելը և Օրհան Սուլթանովը:
Երկու ամեկախ ծառայություններ
ստեղծվեցին նաև Նախիջենանուն
Նախագահ Ալիեւը դահանջեց նրանց
բոլորից լրտց, համակարգված, արդյուն-
նավետ և վճռական աշխատանի տաներ:
Թիմ 1 թշնամու ունեմ:

Մուլ է հասկանալ, թե ինչողևս է կատարվում այդ հանճնարարությունը:

**ՊՐՈՖ. ՀԱՆԻՔԻՔԱԼ
ՏՐԵՂՎԻՍԴՐԸ՝
ցԵՂԱՍՊԱՆՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ**



Պրոֆ. Հանճիբալ Տերյվիսը Մայամիի
Ֆլորիդա միջազգային հանալսարանի
իրավաբանական ֆակուլտետի դասա-
խուներից է: 1999-ին Դարվարդի իրա-
վաբանական ֆակուլտետը գերազանց
ավարտած դրոֆեսոր հեղինակն է Վե-
ցեր լուս տեսած «Ասորիների ցեղաս-
տանությունը: Մշակութային եւ բաղա-
խական ժառանգություններ» գրքի: Ունի
իրավաբանական բազմաթիվ հոդվածներ
ցեղաստանության եւ միջազգային ի-
րավունքի վերաբերյալ: Դասախոսու-
թյուններ է կարդացել ՀԲԸՍ-ի, Ամերի-
կայի հայկական հանագումարի, Հա-
յուրամյակի ծրագրի հիմնադրամի եւ
Հարավային Կալիֆորնիա համալսա-
րանի հայագիտական ուսումնասիրու-
թյունների ամբիոնի հովանավորու-
թյանը կազմակերպված միջոցառում-
ներուն: Մորական նախնիները Հայա-
րիի եւ Ուրմիայի ավանդական ասորա-
կան ժշգնների բնակիչներից են եղել:
Իր բացառությամբ Հանճիբալ անունը
սեմական ծագում ունի եւ նշանակում
է «Բաայի (Աստօն) ողորմածությամբ»:

Հարգարձան դրժեսուրը հոկտեմբերի 27-ին Ուրբերթառումի հանրային գրադարանում խոսել է Առաջին աշխարհամարտի ժամանակաշրջանում Քիւստնյաների (ասորիներ, հովյաներ, հայեր) եւ Եղիների դեմ օսմանյան բուրգերի եւ քրդերի հրազդած ցեղասպանությունների ճամփին, Տեղեկացնում է ամսախյագրող **Դավիթ Բոյացյանը**: «Փախստականների վիճակը եւ ցեղասպանության օրենքը: Ասորիներ, հայեր, հովյաներ եւ Եղիներ» Վերմագրով դասախոսության ընթացքում, կազմակերպված Մասսաչուսեթսի ամերիկա-ասորիների ասոցիացիայից (ՍԱԱԱ) կողմից, Տրեյվիսն անդրադարձել է նաև ներկա ժամանակաշրջանում Իրաֆի եւ Սիրիայի ասորիների, Եղիների եւ հայերի դեմ կատարվող կոտորածներին, այս անգամ իսլամիս գիլիադիսների կողմից:

կում է «թուրք», աշաբանս «սախ» բայցը:
Եղիներն իրենց համարում են ոռու-
ակի, կամ յուրահատուկ էրնու-կրնա-
կան խճավորում: Նրանք խսում են
կուրմանցի (քրեթենի սարբերակ) լեզ-
վով: Նրանք էլ են ենթարկվել ջարդերի
20-րդ դարում: Ներկայիս ապրում են
հիմնականում Իրավում եւ Սիրիայում:
Լայէ Յասաւանակում:

Ծառ Քայլանասուն:

Դավիթ Բոյաջյանը միջոցառման
վերջում հանդիպում է ունեցել ՍԱԱ-ի
նախագահ Նիկոն Չամնայի (հnr նախ-
նիները դիյարբեիրցի, նոր նախնիներ՝
խարբերոցի) եւ դրոֆ. Սարգսն Զորյ Տո-
նաղեաի (Ոռուտ Այլենդի համալսար-
անց, հnr նախնիներ՝ խարբերոցի) հետ-
եւ առաջարկել նրանց ավելի սերտ հա-
մագործակցել հայկական համայնքի
համար առաջարկել հայկական համայնքի

ՈԴ նախագահ Վաղիմիր Պոլտշնը օրեւ մեկօյա
այց է կատարել Սամբուլ, որտեղ իր դաշտնակից
Ռեզեփ Թայիփ Էրդղանի հետ, ժեսակոնֆերանսի
ռեժիմով, մասմակցել է «Թուրքական հնուֆ-2» գազա-
նութիւնը ծովային հասվածի ավարտնան արարողությա-
նը: Իրադարձությունը մեկնաբանող գրեթե բոլոր
թուրք փորձագետները գազանութիւնը ծովային հասվա-
ծի ավարտնանը անվանել են դաշտնական իրադար-
ձություն:

Ահա որու ընդիւնուր տեղեկություններ գազամու-
ղի նախագծի մասին: «Թուրքական հռով-2»-ը սկիզբ
է առնուն Անապա բաղադրի շրջանում եւ թուրքական
ափ որու գալիս Կիյիլյուրում՝ Սամարովից մոտ 100
կմ հեռավորության վրա: Այս անցնցում է Սեւ ծովի
հատակով, խողովակածարի ծովային մասի Երկարու-
թյունը կազմում է 930 կմ, Թուրքիայի աշրածում ցա-
մագային հատվածի Երկարությունը 180 կմ է: Նախա-
գիծը գնահատվում է 7 մլրդ դոլար: Խողովակածարի
առաջին գիծը նախատեսված է թուրքական ուլուսային
գազ մատակարարելու համար, Երկրորդը՝ Հարավային

Եթում կդառնա խոռոքպայն էներգետիկ հանգույց
Արեւելքը Արեւմուտքին կաղող կամուրջ, Դարավային
եւ Շարավաբենյան Եվրոպայի կարենու հանգույցա-
յին էներգետիկ կետ, ինչը կրուկ կմեծացնի եւ կամ-
րացնի երկրի աշխարհաբանական նօանակու-
թյունը:

Երրորդ: Անկարան տեղի չէվեց Վաշինգտոնի ճնշմանը եւ չիրաժարվեց այդ նախագծից: Նա չի վախենում մասնակից դառնալ Ուկրաինայի դեմ ուղղված խաղին, բանզի հասկանում է, որ մոտ ժամանակներու այդ երկիրը, ինչորես որ Մոլովզան, Ռումինիան եւ Բուլղարիան, կիանվի բնական գազի տարանցման պետությունների ցանկից: Այլ կերպ ասած՝ Անկարան դատաստ է մասնակցել լուրջ ու լայնընդունակուն աշխարհաբաղաբական խաղերի, որոնք տեղի կունենան տարածաշրջանային ինտեգրմանը Ռուսաստանի մասնակցության սցենարի իրականացման արդյունություն:

Չորրորդ: Թուրք փորձագեները միելնույն ժամանակ գոլուցազնում են, որ Անկարան տեսք է տաս

«Թուրքական hnuf-2»-ի շնորհիվ Անկարան կատարի Եվրոպային



սարեկան 15,75 մրդ խորանարդ մետր զազ: Սպասվում է, որ զազանությունը շահագործման կիամձնվի 2019 թվականի մերժերին:

2019 թվականի գուշակա:

«Ոեզնում» գործակալությունը մեջբերում է թուրք փորձագետների գնահականը:

Արաջին, «Թուրքական հով-2»-ը առնվազն հիսուն տարվա ամրագրում է Անկարայի եւ Մուսլիմայի ռազմավարական գործընկերությունը գազի մատակարարումների ոլորտում։ Տնօտեսական եւ արտադրության հետազոտությունների թուրքական կենտրոնի հաշվետվության համաձայն, գազամուղը մի կողմից կաղափարի բնական գազի նկատմամբ Թուրքիայի կարիքները, որոնք մինչեւ 2035 թվականը կհասնեն 71,8 մլրդ խորանարդ մետրի։ Սյուս կողմից խողովակածարը կսեղի 13,5 հազար հավելվածայի աշխատատեղ, ինչպես նաև բնակչության եկամուտների 100 մլն դոլար եւ ազգային եկամուտի 500 մլն դոլար աճ։ Նախագիծը Թուրքիայի արեւմուտում բնական գազով կաղափարի այնողիսի խոռորդագիծում, ինչպես նաև Ասամբուլը, Բուրսան, Կոչաշիլին, Իզմիրը եւ Կաղամաշի Երկրի էներգետիկայի հետագա զարգացմանը։

Եւլունդ: Նախագիծն անմիջականորեն կաղում է Թուրքիայի եւ Ռուսաստանի Էներգետիկակարգերը, հանգեցնում ռուսական գազի վիթխարի դաշտաների հետ թուրքական բաշխիչ ցանցի միավորնանը: Եթե հաջողվի համաձայնության հասնել Թուրքիայից դեմք Եվրոպա «Թուրքական հոսք-2»-ի գազի նաև ակարաման հարցում, ապա երկիրը Մերձավոր Ար-

րաս լինի հետ մղելու ԱՄՆ-ի դատավիճան համար վաճառքը, որոնք, նրանց կարծիքով, առավելապես գոյնս կիսուշնդուեն դեմի Եվրոպա «Թուրքական հոսք-2»-ի ներքափանցմանը: Այս կամ դակությամբ վերիիշում են նույնիսկ էներգետիկայի ոլորտի ամերիկացի փորձագետ ՈՒԻՒԱ Էնդալի կարծիքը, որը Վերջերս թուրքական Հարավի Հանրապետության էջերում նշել է, որ Ռուսաստանից դեմի Թուրքիա եւ այնտեղից եւ Եվրոպա գազի նոր մատակարարումները ու միայն ուժեղացնում են Մոսկվայի ազդեցությունը Թուրքիայում, այլև «դառակտում են Եվրոպան»: Էնդալը չի բացառում, որ ամերիկացիները կփորձեն հեղաշրջում կատարել Թուրքիայում եւ Եվրոպական որոշ երկներում:

Հինգերորդ: Ի դեմ, այդ մասին գրում է Անել Լեհաց ան Nowe Państwo հրատակությունը՝ մասնաւոր վելվ Եվրոպայի համար «Հյուսիսային հնու-2»-ը:

«Թուրքական հնու-2»-ի աշխարհաբաղավական ողային ներկայացման նօւնակությունը: Ըստ որու կնարկվում է, որ ժամանակն է, որդեսզի Լեհաստանը հասկանա Ռուսաստանի զազային բաղադրամական ուժության կարեւորությունը, ինչողեւ դա անուն ուրիշան: Իսկ գերմանական Frankfurter Allgemeine Zeitung հրատակությունը գտնում է, որ Թուրքական հնու-2»-ի գործարկումից հետո Եվրոպայի էներգետիկ անվտանգությունը կիայնվագագառինի եւ Անկարայի՝ որդես ռուսական զազ առնողուների ձեռքին:

Պուտիմի եւ Երդողանի համար սամբռովյան համար պատրիարքական համար համար առաջարկությունը համար առաջարկությունը է ընթացիկ արտօնությունը: Երկու պատրիարքական համար առաջարկությունը համար առաջարկությունը է առաջարկությունը: Երկու պատրիարքական համար առաջարկությունը համար առաջարկությունը է առաջարկությունը: Երկու պատրիարքական համար առաջարկությունը համար առաջարկությունը է առաջարկությունը:

Կադրեր՝ Աղրթեցանում գերի տակվող Կ. Ղազարյանի դատավարությունից

Նոյեմբերի 20-ին աղրեջանական report.az լրավա-
կան կայքը կաղրեր է հրապարակել արդեն մոտ կես տարի
Աղրեջանում գերի դահլող ՀՀ բաղադրյալ Կարեն Ղազա-
րյանի դատավարությունից: Դիւցնեմ, որ վերջինս Տավո-
չի մարզի Բերդավան գյուղի բնակիչ է, եւ 2018թ. հուլիսի
15-ին մոլորդելով եւ հայսնելով սահմանից այն կողմ գե-
րեվարվել է աղրեջանական գինված ուժերի կողմից եւ
համարվել «հայ դիվերսան», ով դատարասվում էր «ահա-
բեկություններ իրավանացնել» Աղրեջանում:

Դեռ հուլիսի 25-ին ՀՅ ՊՆ մամլո ծառայությունը հերթելի էր Կարեն Ղազարյանի՝ ծինծառայող լինելո:

Փաշխյանին հիշեցնում են չկատարած խոսքումների մասին

«Խարովյկ» արշավական ակումբը հրապարակել կադրեր, որտեղ դեռևս Երեւանի քաղաքամետքի թե նածու Նիկոլ Փաշինյանը խոսանում է քաղաքացիության վերաբերյալ դեմքում Երեւանի Լենինգրադյան փողոցը Վերանվանել Արցախյան ազատամարտի հերոս Լենինի Ազգայինական անվանք: Տեսանյութի կից, ակումբի դերավար **Գեղամ Օհանյանն**, որ Վեցին տարիներին հայտնի է իր բնադրականական ակցիաներով, հայտնել է, որ ինքն ու իր ընկերներ Վարչապետի ղաւոննակատարին հիշեցնելու ենախկինում խոսազած:

BRUNNEN

ՈԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Հայաստանի վաստակավոր լրագրող

Ասոր փոքրձ

Դեկմբերի 9-ի արտահերթ խորհրդարանական ընտրությունների արդյունները ինչ թէ առ կանխատեսելի են՝ Նիկոլ Փաշինյանին սատրող կամ նրան այս կամ այն չափով հարմարված ուժեղը, անուուծ, որնդայից հարթաճակ կտանեն։ Բայց ինչ է հետևելու դրան։ Կարողանալո՞ւ են դահել Երկրի կառավարելիությունը, հասարակության կենսագործունեության բնականոն ընթացքը, թէ սեւերի ու ստիւակների բաժանված շարունակելու ենթ բռնելի միջյանց կոկորդից, դառակել ժողովրդի հավաքական ուժը։

ԳՏՆՈՎԱԿ Եմ, որ այժմ ամենահարմար դասն է մի անգամ եւս ամենայն լրջությամբ ծանրութեթև անելու մեր դետությամն ու ժողովրդին սպառնացող բոլոր հնարավոր վասնգները: Առաջին հերթին՝ արտաքին վասնգները: Ըստ իսկ դրանցից մեծագույնը շարունակում է մնալ... հարեւան Թուրքիան: Եվ հատկապես՝ նրա ներկայիս դեկավարությունը, ի դեմս Ռեզափ Էրդողանի: Ֆրանչիացիները խոս ունեմ՝ ամեն ժողովուրդ արժանի է իր կառավարությամբ: Զաղագիտական գրականության մեջ նշվում է, թե այդ արտահայտությամբ փորձ է արվում ժողովրդին վերագրելով՝ ծածկել կառավարողների աղածնորհությունը: Բոլոր մյուս ժողովուրդների համար դա կարող է ճիշտ լինել, իսկ թուրք ժողովրդի համար՝ խիստ վիճարկելի: Ինչո՞ւ: Որվիետեւ ըստ իսկ՝ իր դասմական զարգացման այս դասին թուրք ժողովուրդը ավելի լավ առաջնորդի տարգամես արժանի չէ: Երդողանը բացահայտ բռնակալական հակումներ ունեցող, սեփական ժողովրդի կրոնախենական հակումները իր կարիքային ծառայեցնելու մեջ փորձ ունեցող, երեմնի Օսմանյան կայսրության դասմական վեհությունը վերականգնելու զարանցաներով աղորդ գործիչ է: Առաջիկա մի քանի տարիներին նրա ընտրությունը ոչ մի լավ քան չի խոսանում տարածաշրջանի երկրներին, այդ թվում նաև Հայաստանի: Երդողանը եղել եւ մնում է Ադրբեյջանի «տարածքային ամբողջականությունը» վերականգնելու կողմնակիցը: Մինչեւ Ադրբեյջանի տարածքային ամբողջականության վերականգնման հայտարարությունը, ուն շուրջերից էլ ինչի, այլ քան չէ, եթե ոչ արցախահայությանը իր իսկ բնօրրանում խորաց ոչնչացնելու ծրագիր ազդարարում: Հայուր տարուց ավելի է անցել Հայոց ցեղասպանությունից, իսկ Թուրքահան ոչ միայն չի ձանաչել իր դատերի ոժագործությունը, ոչ միայն ներդությունը չի խնդրել այդ զարուելի հանցանի համար, այլև համեստ է զայիս համար ժխտողականության դիրենքը: Ոչ միայն Երդողանն ինքը, այլև այսպես կոչված առաջադեմ թուրք մասպորականությունը, որ ձանաչում եւ դատապարտում է սեփական նախանձների մարդակերությունը, բարձրածայն հայտարարում է, թե ժամանակակից թուրքն ինչո՞ւ դիմի ներում խնդրեն կամ փոխհատուցում տան իրենց դատերի արածի համար: Չէ՞ որ անձանք իրենցից ոչ մեկը այդ ոճիր... չի գործել:

Այդեմս է ասում նաև թուրք՝ առաջադեմ գրող Տիկին Էլիֆ Շափարի գրական հերոսներից մեկը՝ Սամարվի թիզը Վերնագրով՝ հսկաղես հաջողված վեղում։ Եթե առաջադեմը այս տիկինն է, հայու մնացածների մասին ինչ ասես... Ընդունին, ոչ հիշյալ գրողը, ոչ որեւէ մեկ ուրիշը հրեց նեղություն չեն տալիս դիտարկելու, թե այսօվա թուրքերը, եթե այն ժամանակ աղբեկս լինեին, ինչ չափով ներգրավված կլինեին Յայոց ցեղասպանության ոճիրի մեջ։ Չե՞ որ այսօվա թուրքեն էլ ամենատարեր աղիթներով բարբարություն են, թե Յայաստանը, իբր, հողային դահանջներ ունի ոչ միայն Աղրբեզանից, այլև... Թուրքիայից։ Կարճար աղիթներն օգտագործելով՝ այդ մասին մօտադես հայտարարում է թուրք լրագորդ-խալաբագէ Ֆուլադ Արասովը՝ ռուսական HTB հեռուստաընկերության «Ժամանակը ցուց կտա» հեռուստաշուների երերից։ Վեցին ամսամ նա այդ զառանցանիք կրկնեց ՀԱՊԿ դեկավաների Աստանայում կայացած հանդիման ժամանակ Նիկոլ Փաշինյանի եւ Ալեքսանդր Լուկաշենկոյի միջեւ տեղի ունեցած միջադեմուն նվիրված հաւածում։ Ցավալի է, որ ոչ ուսումնական վարող Աղդրեյ Նովկինը, ոչ դրան հրավիրված հայազգի փորձագետներից որեւէ մեկը չմասնանեց, թե Ֆուլադ Արասովի ասածը լիսի գրլարտություն է։ Դրա հերահար նյութակը առաջիկայում Թուրքիայի տարածքային ամբողջականությանը իրեւ թե Յայաստանից բխող սղանալիքի դեմն առնելու նախապատրաստությունն է։

Ապամադարաստությունը է:
Ահա ինչու դողում եմ, որ Ազգային ժողովի առաջիկա ընտրություններից հետո հարկ է դեռության անվտանգության հարցերի համազգային բնաւրկում կազմակերպել: Այդիսի բնաւրկնան նախադարձաւությունն անգամ բավական ջաներ, միջոցներ ու ժամանակ կղահանջի: Ուստի նախաձեռնությունը դեմք է բխի... Դայաստանի կառավարությունից: Որովհետեւ նախ եւ առաջ կառավարությունը դիմի հասկանա, որ սեւ ես, թէ սրբակ, նիկոլական ես, թէ հականիկոլական, կոռուպցիոնէ՞ր ես, թէ կոռուպցիայից տուժած՝ կարեւոր չէ: Դա՞յ ես, քիսոնյա՞ ես՝ հենց այդքանը արդեն... Թուրի թօնամին ես: Եթե ինքի նրան այդիսին չհամարես էլ, միեւնույն է, ինքը եթզ թօնամի կհանարի: Եվ կազմի... խայբել: Իսկ թուրի խայթոցը, դարս ինքնով եմի համոզմել: Տամա ասվածին է իհնում...

ԱՐԾՎԻ ԲԱԽՉԻՆՅԱՆ

Նոյեմբերի 11-12-ին Պեկինում տեղի ունեցավ «Նոր Հայաստանը եւ նրա սարածառջանային կարեռությունը» վեճնագործ գիտաժողով՝ Միջազգային բարեկանական ընկերությունների չինական ընկերակցության խաղաղության եւ զարգացման ուսումնասիրությունների կենտրոնի նախաձեռնությամբ, տանչորս չինացի եւ վեց հայ գիտականների մասնակցությամբ: Նախկինում Չինաստանուն Հայաստանին վերաբերող նման մեծ գիտաժողով տեղի չէր ունեցել, որը կյանքի կոչվեց մոտ մեկ տարի տեսած նախադարձաստական աշխատանքների, մասնակիրաբեն՝ ՀՀ ԳԱԱ արեւելագիտության ինսիտուտի կրսուր գիտաժուստող՝ **Արարած Կոստանյանի** եւ վերնիշցյալ Կենտրոնի ջամերի ընորհիվ: Չինաստանում որոշ ժամանակ քննական լինելու եւ այնտեղ ունեցած մասնագիտական կապերի ընորհիվ Արարած Կոստանյանին հաջողվել էր չինական որոշակի ցաջանակների հետարրությունն առաջացնել մերօյա հայաստանյան իրականության հանդեր եւ սույն գիտաժողովի միջոցով երկողով համագործակցության առաջին բայր կատարել:

Արածին օր գիտաժողովի մասնակիցները լսեցին հետեւյալ զեկուցումները. «Հայաստանի զարգացումն աշխարհա- բաղադրականության մեջ. ստառու վիճ եւ հեռանկարները» (Սյու Շահյան, Սո- ցիալական գիտությունների չինական ա- կադեմիա, Քաղաքագիտության ինստի- տուտ), «Հայաստան-Չինաստան. առնչու- թյունների երկու հազար տարի» (Արծվի Բախչինյան, ՀՀ ԳԱԱ դասմության ինս- տիտուտ), «Արեւելյան Թուրքիստան» սե- դարասիզմի տևական աղբյուրը Չի- նաստանի Սինյանում» (Լի Շենգ, Սո- ցիալական գիտությունների չինական ա- կադեմիա, Չինական սահմանային ե- կամների ուսումնասիրությունների ինստի- տուտ), «Ազգայնականացումից դեղի- դետականացում. հայկական կուսակ- ցությունների բարագական զարգացման ներին տրամաբանությունը» (Ֆենգ Յանգին, Սոցիալական գիտությունների չինական ակադեմիա, Շանրային կառավարման կրթական կենտրոն), «Հա- յաստանի իրավիճակը փոխվող միջազ-



գային համատեսութ» (ճանգ Հոնօդ, Սոցիալական գիտությունների չինական ակադեմիա, Ռուսական, արեւելաբէվրոպական եւ միջինասիհական ուսումնասիրությունների ինստիտուտ), «Վերջին բաղադրական փոփոխությունները Հայաստանում. ազդեցություն եւ հեռանկարներ» (Յանգ Զին, Սոցիալական գիտությունների չինական ակադեմիա, Ռուսական, արեւելաբէվրոպական եւ միջինասիհական ուսումնասիրությունների ինստիտուտ), «Նոր Հայաստանը եւ նրա տարածաշրջանային կարեւորությունը» (Սուրեն Պարսյան, Հայաստանի դետական սննդսագիտական հանալսարան), «Աշխարհագրական եւ տարածաշրջանային արտադրանիք բաժանման ցանցի ազդեցությունը Հայաստանի սննդսական զարգացման վրա» (Սյու Պողինօդ, Սոցիալական գիտությունների չինական ակադեմիա, Ռուսական, արեւելաբէվրոպական եւ միջինասիհական ուսումնասիրությունների ինստիտուտ), «Հայ-իրանական սննդսական հարաբերությունները. նոր հեռանկարներ» (Գոհար Խոկանդայան, ՀՀ ԳԱԱ արեւելագիտության ինստիտուտ), «Հայաստանի սննդսական զարգացման առանձնահատկություն-

Ներս անկախությունից հետո» (Ֆուլ Յու-
չենգ, Սոցիալական գիտությունների շխ-
նական ակադեմիա, Զարդարագիտու-
թյան ինստիտուտ), «Հայաստանը միջազ-
գային հակառակաբեկչական հաճա-
տեսում» (Վանգ Զիանգ, Սոցիալական
գիտությունների շխնական ակադեմիա,
Իրավունքի ինստիտուտ) եւ «Հայկական
աշխարհաբանականության մեջ կրո-
նական գործոնների ազդեցության նախ-
նական ուսումնասփրություն» (Վեյ Սյին,
Պեկինի բաղադրեարանի համձ-
նախնդիր կուսակցական դրդոցի հան-
դես):

Գիտաժողովի երկրորդ օրը կարդաց-
ված գեկուցումներն էին՝ «Հայկական
դիվանագիտության կարգավիճակը եւ
բնութագիրը» (Սում Յուհուա, Դալիանի
օսար լեզուների համալսարան), «Հա-
յաստանի անվտանգության հարցերը նոյն
Հայաստանում» (Արթուր Եղիազարյան,
ՀՀ Աշխատանքի եւ սոցիալական հարցե-
րի նախարարության վերլուծության եւ
մոնիթորինգի վարչություն), «Հարաբե-
րությունները Հայաստանի եւ Թուրքիայի
միջեւ. մի կուտ համգույց Անդրկովկասի
աշխարհաբանական զարգացումների
համար» (Վանգ Սինգյե, Զինաստանի

նավթի համալսարան), «Հայ-չինական ռազմավարական հարաբերությունների ներկա հեռանկարները» (Արարած Կուտանյան, ՀՀ ԳԱԱ արեանագիտուքյան ինստիտուտ) եւ «Հայ-ռուսական հարաբերությունները ներկա փուլում» (Շովիան Ալեքսանյան, ՀՀ ԳԱԱ դասնության ինստիտուտ, ՀՀ Սփյուռքի նախարարություն):

Գիտաժողովին մասնակցում էին ինչպես Մերձավոր Արեւելիքի եւ Կովկասի տարածաշրջանի ուսումնասիրությամբ գրադիտ Երիտասարդ չինացի հետազոտնողներ, այսպես էլ վաստակավոր գիտնականներ, ինչպես՝ դրոֆենոր Լի Շենգ, չինական դետական հեռուստակայանի նախակին Վերլուծաբան, որի աշխատությունները թարգմանվել են տարբեր լեզուներով:

Զեկուցումներ ընթերցվում էին չինարեն և հայերեն, որոնք տեղում թարգմանում էր Պեկինում բնակվող թարգմանչութիւ Լուսիմե Սաֆարյանը:

Զինացի գրծընկերներից շատեր հայտնում էին, որ Հայաստանի վերաբերյալ բավարար տեղեկափություն չունեն, ուստիեւ նախադես Անրողություն էին խնդրում հնարավոր բացքողումների կամ Վրիդումների համար։ Ամեն դեմում, ակնհայտ էր, որ Զինատանը Հայաստանը դիտում է որպես առաջնահերթություն Անեկայացնող մի երկիր, որի հետ համագործակցությունը եւ գրծընկերությունը համարվում է միանգամայն հեռանկարային։ Գիտական կարեւորությունից բացի սույն գիտաժողովը նաև երկուստեղ ճանաչողական նորատակ ուներ։ Զննարկվեցին այն հորիզոնները, որտեղ կարող են երկու երկրները համագործակցել։ Բոլոր գեկուցողները մասնավորաբես եւ ըստում էին «Մեկ գոտի, մեկ ճանապարհ» նախաձեռնության կարեւորությունը։ Երկուստեղ ցանկություն հայտնվեց նման համադրումները դարձնել ավանդական եւ մոտ աղաքայում համանման գիտաժողով կազմակերպել երեւանում։

ՊԵՂԻՆ-ԵՐԵՎԱՆ

ՍՈՒՐԵՆ Բ.
ԱՎՐԱՄՅԱՆ

Նախընթարական այս օրերին ամենուրեմ մրցավազքի հետոց կա, լարված նյարդեր ու միջյանց հասցեին ««Շռայլիղ գովաբանություններ»»։ Ոչ ո՞վ չի ուզում ոչինչ գիշել, բոլորն ուզում են հայսնվել խորհրդարանում։ Դեսաքրական ազգ ենք, բոլորս կարծում ենք, որ անկիսարինելի ենք եւ ավելի լավք, քան խորհրդարան գնացողները։ Բազմագույն թվացող այս գումարնակում ակնհայտ է, որ «հները» ոչ մի կերպ չեն ուզում գիշել, իսկ «նորերին» էլ ձգտում են լիսկասար իշխանության։ Սակայն կա մի բան, որ բնորոշ է ամենին։ Բոլորն էլ խոսում են ժողովրդի անունից, դատարան են ծառայելու ժողովրդին, ամեն ինչ անելու նրա համար...

Պատճառաբանի ճամանակից պահանջմանը կամ դիմումը ստուգայի արդյունավետության վերաբերյալ առաջին առաջարկը կարող է են ասել, որ նմանաւուսակ իրավիճակներ ենել են նաև այլ ժողովուրդների կյանքում, որոնք աշխարհական կերպություն են հանդիպություններում: Օրինակ, Երբ 1917 թ. Ռուսաստանում տեղի ունեցավ Ինկառնելու ազգային հեղաշրջումը, բոլցեւիկները երկրում փոփռամասնություն էին՝ 140 միլիոն բնակչության մեջ մոտ 30.000: Սակայն նրանք հաղթե-

Անրումներ ընտրությունների սախորյակին

ցին եւ հայտարարեցին, որ այսուհետ իշխանությունը դատկանում է ժողովրդին: Գլխավոր լոգումն էր «Անքորոյ իշխանությունը բանվորագուղացիական խորհուրդներին»: Այնուիեւեա հայտարարեցին, որ եկրում հաստատվում է ազատություն, ժողովրդավարություն եւ բոլորի հավասարություն:

Ասկայն հենց նրանց դիրքությունն է այս թե ինչ ամրապնդվեցին սկսվեց ղետական տեղորն ու հալածանքը: Արգելվեցին բոլոր կուսակցությունները, բացի կոմունիստականներից, փակվեցին թերթերն ու ԶԼՍ ճյուս միջոցները: Արհասարակ, օրենից դուրս հայտարարվեցին բոլոր այն գաղափարախոսությունները, որոնք չէին բխում Կոմունիստական մեկնակետից: Ֆիզիկապես ոչնչացվեցին կամ մահվան ճամբարներ հայտնի բոլոր այլախոհները: Ոռւսասանում 30.000 հոգեւորականներ ոչնչացվեցին միայն այն բանի համար, որ համարձակվել էին հավատալ ոչ թե Մարգսին ու Լենինի:

նին, այլ Որիսուսին: Սոցիալիզմի անվան տակ Երկրուն հաստավեց դեւական սնտեսական մենաշնորհ, անհան մարդն անգամ չէր կարող ունենալ սեփական գործ, օրինակ՝ լիներ ձեռնե-

րեց վարսահարդար կամ կույկա
կար:

Ամբողջ Երկրում ստեղծվեց մի հրավիճակ, երբ ժողովրդի անոնքը նից գործող իշխանությունն էր կարգ ժամանակում ձեռքբարձր կենտրոնացրեց ողջ իշխանությունը, եւ Երկրում բոլոր նարմինների ընտրությունները վերածվեցին ֆարսի: Որպես անխափան կանոն, թեկնածու լինում է միայն մեկ անձ, որն էլ 97-98 տարեկանում կը ըստ «համոզիչ» հարցանակ է տանում: Բացարձակապես կարեւ լոր էլ չէր, թե քանի ճարդ էր ճառ նակցել ընտրություններին: Ու թե՛ւ հայտարարված էր, որ Երկրու ողջ հարստությունը ղատկանում ժողովրդին, բայց նա աղրում է ծայր աղբատության դայնաներում: Դրան հակառակ, սարեցարի կուսակցական վերնախառնությունը միայն սկսեց լիարժեք ընօրինելու իշխանությունը, այլև կուսակցական ու քաղաքական բոլիտական դաշտում ուսանելու եւ մյուս իշխանական մենաշնորհների ընորիդի ստեղծեց բոլոր անհրաժեշտ դաշտերը և այն իրենց զավակները:

Ին փոխանցելու համար:
Անեն ինչում եւ ամեն ինչի
շիրելու ծգտող կուսակցական է
լիսայի հոգն էլ չէր, որ գրեթե ան-
սահմանափակ բնական դա-
շաների մեջ իւրև կայսրություն

Կան յուրահանջոր երկուք։
Արիեսականն ու Կեղծին
հաճատարած բնույթ ունեին։ Շ
միայն չէր խրախուսվում, այլև
հաճախ արգելափակվում էր ո
րեւիցե նախաձեռնության
նույն անգամ։ Կոմկուտին ո
նրա դրած իշխանություններին
հաճելի էին եւ կարիերայի սահ
դուլդով կարող էին վեր բարձր
նալ միայն հյուլ-հնազանդ, սու
սուփոս կատարողները։ Ողի
երկրում հաճատարած գաղա
փարական գործություն էր ու ճա

իիծ, որը միանգամայն ձեռնուու էր իշխանություններին: Դենց դա էր ղաճառը, որ երբ մարդիկ ոսի կամգնեցին եւ միահամառու գոռացին, որ սուս ու կերծ է ամեն ինչ, սի կայրությունը կավե փոյ նման անմիջապես փլուզվեց: Շուրջ բանմիլինանց կոմունիստական կուսակցությունն օրերի ընթացքում բայիշվեց այսպէս, ինչղեն այդ տեսության հիմնադիր Ենթան էր ժամանակին բայիշվել ծանր հիվանդությունից:

Ինաստուններն ասում են, որ խելքները սպիրում են ուրիշների սխալներից, հիմարներ՝ սեփական, որ բոլոր ժամանակների ամենախճաստու ուսուցիչը դասմությունն է ու նրա դասերը։ Դայ ժողովրդ խելացի է եւ դասմական հարուս կենսափորդ ումի, սակայն ոոր փորձության ենթարկվելու ցանկություն չունի։ Այսու որ, այս «անցնան ցրջանն» էլ կանցնենք եւ գրնե այս անզամ կրնութենք իսկապես արժանավորներին։ Որ գրնե այս անզամ Վստի եւ առանց երկմտելու կարողանանք ասել՝ իշխանության աղբյուրը մեզանում ժողովուրդն է, իսկ իշխանություններն իսկապես ծառայուն են միայն ժողովրդին։

Աղրբեջանում ԱՍՍ-ի դեսպանատունը հաղորդել է, որ նոյեմբերի 13-ից մինչեւ 16-ը Բաֆվում, Թքիլիսիում եւ Երևանում են եղել ԱՍՍ տեսոնելուարտամենին եւ գանձապետարանի մի խումբ փորձագետներ, որոնք սեղերում դաշտունական անձանց եւ գործարար ցջանների ներկայացուցիչների հետ բանակցություններ են վարել՝ «Նոյառակ ունենալով կառավարություններին դարզարանել Իրանի դեմ ամերիկյան դաշտամիջոցների աղջամանությունը եւ Իրանի հարցում ԱՍՍ-ի նոյառակներին առնչվող հարցերի դաշտախանները»։ Ըստ որում, դեսպանատունը մանրամասնել է, որ սկսալ այցելությունը վերջինն եր ծագրվող համանման հանդիպումներից։ Այդ բանակցությունների մանրամասնությունները եւ արդյունքները չեն հրապարակվել։

Սակայն արժե հանգամանորեն անդրադառնալ ԱՄՆ նախագահի ազգային անվտանգության գծով օգնական Զոն Բոլցոնի տարածաշրջանային այցին: Նա ասել է, որ «Իրանի կառավարությունը ունեալ ճնշման տակ է: Մենք մտադիր ենք այս ուժգին ճնշել նրան, ինչպես ասում են բրիտանացիներ՝ սեղմել կիտրոնի տղես, մինչեւ կորիզները դուրս թռչեն»: Սա ընդգծել է, որ ԱՄՆ-ը մտադիր է ուժեղացնել դաստամիջոցների կատարման վերահսկումը: Ինչպես գրում է ամերիկյան EurasiaNet հրատարակությունը, դա նշանակում է հետեւյալը: «ԱՄՆ վարչակազմը, որը մինչեւ վերջեն առանձնակի ու ուշադրություն չէր դարձել Անդրկովկասին, հիմա փորձում է այդ տարածաշրջանի երկրները բերել խախտված հավասարակշռության գոտի եւ նրանց դմել մուրգի ու զնդանի միջեւ»:

Եվսաայնդամներում, երպ Աղբբբացանում, Վրաստանում եւ Հայաստանում այժմ չկան նույնիսկ ամերիկյան դեստրաններ: Նշեմք, որ ԱՍՍ իշխանությունները ժամանակավորացես 180 օրով իշխանական նավի ներմուծնան բացառություն են արել ուր Երկրների Զինաստանի, Յնդկաստանի, Հունաստանի, Ի-աւալիայի, Թուրքիայի, Տայվանի, ճաղոնիայի եւ Յարավային Կորեայի համար: Սակայն այդ ցուցակում չկան Անդրկովկասի Երկրները: Ֆիւս է, Կաշինգտոնը դատժամիջոցների ցանկից հանել է աղբեցանական խողովակաշրի նախագիծը, որով «Հան-Դենիզ» համապայրի գագը Թուրքիայով մետք է հասցի Եվրոպա: Ըստ որում, Բոլտոնը ուշահնացիներին խորհուրդ է տվել գտնել ոռւսական գագի ճատակարաման այլընթարմ բնության առնելով Աղբեցանից քնական գագի եւ ԱՍՍ-ից հեղուկ գագի ճատակարարությունները:

Այլուհանդերձ, ինչըև գտնում է «Գրզինֆօրմ» լրատվական-վերլուծական գործակալության գլխավոր խմբագիրը, Կաշինգտոնը կարող է Բավկի ղեկաննական ձագերի անուղղակի սնտեսական դաշտեազմ: Այս կաղակցությամբ Eurasianet-ը հիմքում է, որ Ադրեցանն իրանի հետ ունի Կասպից ծովում նաև ու ուղարկում է առաջի անդամականացնելու համար:

համատեղ շահագործման դայմանագիրը բայց խնդիրը հետևյալն է. այդ ռեսուրսը ների ճշակումը ինչ հավանական թվում: Բարվի վիճակը բարդանում նաեւ Օրանով, որ նա Իրանից բնակած գագ է ներմուծում Նախիջենանի Աերիքի սղանման հաճար: 2010 թվականին արդեօնացները Անկարայի հետ ստուգական բարեկարգությունը համաձայնագիր Թուրքիայի դեմքի Նախիջենան խողովակածարքի կառուցման վերաբերյալ, սակայն խողովակածարք միշտ օրս չի անցկացվել, եթե Նախիջենան անմիջականորեն կախված մնջ է իրանական գագի ներմուծումից:

Unacademy

րումներից եւ Իրանին էլեկտրականության առաջարարությունից, կրծատել Թեհրանի հետ կատարվող աղբանակացանառությունը եւ մոռանալի իրանական տարածքի տարանցման համար օգտագործելու մտքից: Կահնճգտնն Ադրբեյջանին, Վրաստանին եւ Հայաստանի ինչո՞վ կիառուց այդ ցավագին կորուսմերը եւ նա ճշադի՞ր է արդյոք նրանց փոխհատուցում տաերթ լուծում է Իրանին ծնկի բերելու խնդիրը:

Պատմում են, որ երբ Բրոնզի նամակը հայտնի է դարձել լայն հանրությանը, իրանի աղաքա վարչապետ Մոհամմադ Մոսսափիկը արտասկել է խորհրդարանում՝ այն ժամանակվա վարչապետ Իրահիմ Ջաֆիմիի կառավարությանը կտաձբելով այն բանում, որ նա ընդունել է իրանի ինքնիշխանությունը հարցականի տակ դնող նամակը: Ինչդես ժամանակին ասել է Ռուսաստանի իսլամական կոմիտեի նախագահ Քելյար Շեմալը, թե Իրանում խաղարկվի ադրբեջանական խաղաթարը իրանական վարչակարգի եւ Ադրբեջանի դեմ ուղղված տարեսակ մեթնայիւթյունների միջոցով, աղա այդ նախագծի իրականացումը առաջին հերթին կհարվածեր Բավիլ, քանի որ հենց թավրիզիները կգան եւ իրենց կմիացմեն Բաֆուն, այլ ոչ թե հակառակը:

Նման սցենարի դեմքում միանգամայն ուրիշ հեռանկարով է Երևում Լեռնային Ղարաբաղի հականարտության կարգավորումը: Այդբեջանական որոշ փորձագետներ գտնում են, որ Բարում սիդոված

ԱՆԴՐԿՈՎԼԿԱՍՐ ՄՈՒՐՃԻ ԵՒ զՆԴԱՆԻ ՄԻՋԵՒ Իրանի դեմ կզործադրվի՞ սարդյուն հարսավական սցենարը



սին, որը, ՏԵՂԱԳԻ ՈՐՆԸ ՓԽՈՒՅԱ-
ԳԵՏՆԵՐԻ ԽՈՍՔԵՐԿ, ԽԱՅՏՐԱ-
ՐՄԱՆ Է, ՈՐ ԻՐ ԳԼԽԱՎՈՐ ԱՐԵԼ-
ՐԱՏԱՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՐԾԾՈՒԿԵՐՆԵՐԸ
ԵՆ ԱԱՄ-Ը ԵՒ Մյուս ԱՐԵԼՄՏՅԱ-
ԵՐԿՐՄԵՐԸ, Բայց ԽՐԱԿԱՆՈՒՄ Ա-
ՄԵՆ ԻՆՉ ՏՈՆԻՇԽՈՒՄ ԵՆ ՌՈՒԱՍ-
ՏԱՆԸ, ԽՐԱՆԸ ԵՒ ԹՈՒՐԻԲԱՆ:

Կովկասի եւ Մեծավոր ԱրԵ-
լելի հարցերի փորձագետ Սա-
հսլավ Տարասովը նույն է, որ
Վրաստանը ստիլված կլինի
հրաժարվել տարանցիկ միջանց-
քի նախագծից, որը Սեւ ծովը
միացնում է Պարսից ծոցին եւ
Յնդկական օվկիանոսին՝ Ադր-
բեզանի, Թուրքիայի եւ Իրանի մասնակ-
ցությամբ։ Դարկ կլինի նաեւ հրաժարվե-
Լանջուտիկի տրամի Սուլուսա գյուղու
իրանական Geopars ընկերության կողմ
նից Վրաստանում առաջին նավթավե-
րամշակման համալիրի կառուցումից
գրկվել Իրանի հետ կատարվող աղյուս
բաշխմանառությունից, որը 2017 թվակա-
նին հասել էր գրեթե 200 մլն դրամի
Դարկ կլինի նաեւ կորցնել Վրացական
փոխադրամիջոցների համար գնված ի-
րանական վառելիքի 70 տոկոսանոց գեղա-
չից եւ այլն։ Վրաստանի մասնակիունը
կոիմանա՞ արդյո՞ք այդ հարվածին։

A black and white photograph of a massive offshore oil or gas platform. The structure is complex, featuring multiple tall, thin metal legs supporting a horizontal deck. A central derrick or mast rises prominently from the center of the deck. Various pipes, walkways, and equipment are visible on the structure. The platform is situated in a body of water, with some smaller boats or support vessels visible in the background under a clear sky.

Թըլը է Ըսթադրել, որ սախազան հուսալի Թերանքի նոյտառակը ոչ թե վարչակարգ փոփոխությն է, այլ մասնատումը, իրանց բաժանումը ԱՍՍ-ի Վերահսկողության ենթակա մի բանի էթնիկական սուբյեկտությունը։ Այս կարգակցությանը դաշտահան կան չեն, որ Թերանում վերիինել են, թե ինչո՞ւ 1945 թվականին ԱՍՍ դեմքան տուղարի տեղակալ ԶԵՂՄԱ ԲՐՆԱԳԸ առաջին անգամ ներկայացրեց Իրանը յոր իմբոնուրույն դեսուրյունների տրհելու նախագիծ։

կլինի միանալ հակադրանական դաս-
ժամիջոցներին: Սակայն, ինչողևս գՏ-
նում է Արդբեջանում աշխատող Միջազ-
գային ճգնաժամային խճիք վերլուծա-
բան **Զառու Շիրիել**, անհրաժեշտ է, որ
սկզբում Վաշինգտոնը առավել ակտիվ
դեր խաղա Լեռնային Ղարաբաղի դա-
ժառով Հայաստանի հետ գոյություն ունե-
ցող հականարտության լուծման մեջ:
Բայց աներիկացիներն ունեն արդյուն-
նան ծրագիր եւ ցանկություն:

Ամեն դեղովար ամերիկա-իրանական հարաբերությունները դաշնում են Մեծավոր ու Միջն Արևելիք Եւ Անդրկովկասի աշխարհագալականության ծանրության կենտրոնը: Դրանի ուղեկցվում են մի շարժ անդրկովկասյան գործոններով,

թե՛ւ Ենթադրվում է, որ Կա-
շինգտոնը այդ հարաբերու-
թյունների հարցում ուղղա-
ձիգ կերպով չի գործի: Նա
ցեսը դնում է մի շարֆ փինք-
ճականների, ուստամիջոց-
ների ռեժիմի վրա, ստեղծում
է աւրածաւզանի երկների
շահերին դիմուլող զանազան
ալեկոծումներ: Այդ ամենը
դաշնում է նոր իշարության
աւականության վեհականությանը:

Յշնաւ առ բան կախված է նրանից, թե Բաբի, Թթիի-սիի եւ Երեւանի դեկապարտը որ որանով ճիշտ կընկալեն ստեղծվող իրավիճակը եւ դա կիանարեն արդյոք Երկարաժամկետ գործոն: Յնարավոր է, որ Երեխ հանրաբետությունները դա համարեն կարձաժամկետ Վայրիվերում, որի նողատակը Թեհրանին նոր միջուկային համաձայնագրի կնքմանը դրդելն է, որ խոսքը լոկ Վաշինգտոնի թիրախային աղաքական մասներների մասին է եւ ԱՄՆ-ի ստղեկատվական-բարոզչական գործողությունների մասին: Դրա հետ մնելեալ, հրանի հետ կապված եւ թերեւ հենց իրանում տեղի ունեցող իրադարձությունների իրական զարգացումը Բաբին, Թթիի-սիին եւ Երեւանին կրրեն փնտել հնարակությունների նոր ապահովամթեր:

Անվիճելի է այս, որ աշխարհաբարձրական վերակառուցումը սկսում է եղանակածվել Սերժավոր Մրենելից դեմի Ազգակովկաս, որը հայտնվում է ԱՄՆ-ի ճամանակ տակ եւ ներառածում ընդուուղ Աֆղանստան ճգփող լարվածության աղեղի մեջ: Բիշս է, Վահենգտոնի սրբաւելիքները կարող են եւ չարդարանալ: Այդ դեպքում հ՞վ կարգուկանոն կիաստահ հավասարակշռությունից դուրս բերված տարածաշանում:

ԱՐԵՎԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Սամվել ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

Ժամանակները եւ տարիքը մեզ շատ բաներ են վարժեցրել, շատ հարազաների, բարեկամների ու ծանրների, հայրենիքի նվիրայլ հերոս գին Վլորների, ազգային մեծ արժեք ներկայացնող անհատականությունների, մեծավասակ գիտականների ու արվեստագետների բնական ու անբնական կակծայի ճահերի ընտելացրել։ Կանա թե ակամա ապրողներ դարձել ենի համգույցալերի հարազաներին անձամբ կամ հեռակա ցավակցողներ՝ հոգեհանգստին կամ հոլովակավորությանը, նյուու ծիսական արարություններին ճամանակցելով կամ ոչ:

Կյանքի ու մահվան առեղծվածների մասին

անհմանալիք բաներ գիտենք արդեն, բացարձակ ու հարաբերական անհավատալի ճշնաւություններ: Օրինակ՝ մահը ուրիշների համար չէ միայն, մենք էլ ենք հերթի սղասող մահկանացու, եւ ինչպես բանաստեղծն է բանաձեւել՝ ոչ մեկիս մահն իր գործում չի թերառում, իսկ մահը, ինչպես այս դեմքում, բարձրածաշակ է, տանում է լավագույններին....

Տիսուր խոհերի այս շարանը որքան էլ չուզենամից շարունակել, որքան էլ կամենամի մեզ-նից վանելով հեռացնել, արդեն մեզ անխուսափելիորեն կանգնեցրել է **Ալբերտ Խոյացի** մահկան դաժան իրողության առաջ, մահ, որ անցանկալի, բայց սղասելի է՝ նրան հացու հիվանդության դաշտա-



A black and white portrait of Aram Sargsyan, a middle-aged man with short hair and glasses, wearing a dark suit and a light-colored shirt. He is looking slightly to his right.

հեղինակավոր բանաստեղծ Աներից ոմանի իրենց ստեղծագործությունները ժողագործությամբ ու Ալբերտ Խոյանի խմբագրությամբ:

Մենի դեռ լրջորեն չեն արժե լորե Ա. Խոյանի կազմած ուրա աշխատասիրությամբ՝ հրատարակված այն ժողովածուները, որ լույս են տեսել մենա ժողովրդի դատարարանու մակուլութի հանրաճանաչ մանա ի նորաց: Մի դարձ թվարկում միայն. «Հայերն աօ խարհում» հանրագիտարանայն բառարան (համահեղինակ) (1995), «Ամենայն հայության կաթողիկոսներ» (2001), Ֆ. Ս. Դոստուևսկու «Արեւելյան

հարց» (Թուս. 2007), Ղ. Ալիշանի «Սիսական» (2011), «Չիրակ» (2013), «Այրարա», «Կահամ Տերյան», «Տերյանագիտության մատենագիտություն» (2011), «Մեր գիրը. նշանավոր օսարերկրացիները բուրքական ոճիրների եւ հայոց ցեղասպանության մասին» (2011՝ հայ., 2012՝ թուս., 2013՝ թուրf., 2015է անգ.), «Երկիր դրախտավայր. օսարերկրացիները Յայաստանի եւ հայերի մասին հնագույն ժամանակներից մինչեւ մեր օրեր» (2014): Եվ սա դեռ ամբողջական ցուցակ չէ: Մի մասվորականի համար թի՞չ է առ դյուն անհաջիվ սկզբնաղբյուրներից այդիանոյութեր հավաքելն ու գրերով համակարգվածերացացնելը: Խոկ մեծ ու լավ ծրագրերը, որոնց շիրագործվեցին, ավելի են ընդգծում կորսյան ահոելիությունը:

Սլխթարական է, որ իր հրատարակած գրեթե Ալբերտ Խոյանը դեմքան եւ անձնական գրադարաններում ունի ճշտական, հավիտենական ներկայություն: Սակայն, ցավով, հաշումնելու ենթակա այն անհավատավի իրողությանը, որ ուղարկած դիմում համակերպվեն ընկերական հավաքներում այսուհետեւ նրա բացակայությամ, նրա ճոխու ու գրավիչ խոսքը, Զիվանու Թումանյանի, Տերյանի, Զարենցի, Շիրազի առաջնային վեճությունը գնահատող, արժանավոր ընկերներին մեջ ծառող բնութագրումները, նարկային «Պատմական կությունների» վրա նրա արցունին ծիծաղը, բարեկիրք բանավիճելու բարձր արվեստը, հաճելի երթեմն էլ կծու, բայց տեղին կատակներն ու անմրցելի սրամնությունները, հեգինական հարցադրումները, հրադարակային նիշոցառումներու խորունկ բանախոսություններն այլևս չլսելու իրողության հետ:

Յավալի կորուսը ասփարատելի վետով է հաճախ մակել բոլորին:

Յավիտենական հանգիս նրա չաշարված մարմնին եւ բարի սավանում նրա դայձաւ եքուն երևանին ուղարկերսին:

Ապրիլ ԳԱԼՈՎԻՉ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ա. Մարտիրոսյան



հաճելի, Երբեմն էլ՝ ոյտաժաման միջավայրում սոված ճամփորդներին սպասող տնախաճրությունները:

Եսկուրսիան վարդեսնեն անցկացնում էր հենց Զո՞ն Գրեհեմը, որը ամենաշուրջան, հաճելիության եւ անսուած հաճերության հետ զուգորդում էր իր՝ Տեղացու (հատկապես՝ Վրաստանի նասին) գիտելիները։ Նա նաև այն հազվագյուտ գրոսավարներից էր, որը իրոք հասկացել էր դադարակի կարեռությունը, Վերականգնող ուժը, որ այն վերացնում է հոգնածությունն ու մռայլությունը՝ դրամի փոխարինելով հաճելիի ու գոյության թերթության օգացողության հետ։ Սերտոնինին նակարդակը միշտ բարձր էր։ Ամենաբարդ որոշումն էր՝ ճաշից հետո սո՞ւրճ, թէ՞ դադարակ։

Ծրագայությունը գերեք ճշատես ուղեկցվում էր հիշարժան դահլիճով: Պատկերներն ու անունները հետաքայում, որմես կանոն, աղոյ էին դառնում, բայց զգացնումնային ազդեցությունն ու հիշողությունները դահլիճամվում էին, եւ ծրագայության ավարտից հետո բոլոր զգում էին վերջիններին ունենալու: Որոշ դահլիճ դարձած անհնար էր լինում մոռանալ: Նախ՝ անհավատակի գեղեցիկ հայ օղերային երգիչների զույգը մեզ հանար երգեց Հաղողատի վանական համայնքում եւ այսոյիսի սույնությունը էր՝ կարծես մեր զիսավերեւում երկինքը ցած էր գալիս: Գառնիում էլ ժողովրդական երգեր երգեցին: Մեզ ասացին, որ հնում այդ երգեր կատարում էին եզներով կար անելիս: Մատուցումն այնին գերազանց էր, որ հետարքրական էր դառնում՝ ինչորիսի՞ն են նրանց սիրային երգերը, եթե առօրյա աշխատանքային երգեր այսին կատարյալ են: Մեկ այլ հայ՝ բացարիկ գինեգործ Ավագ Հարությունյանը, գինեգործության մասին դատնում էր որմես վերերկրյա հոգեւոր մի վարժանիք, գործնականորեն սրբազն էղոթերիկ մի ծիսակարգի: Նաև մատուցումը կախարդող էր, եւ բոլոր նրա ներկայությանը զգում էին, որ նրատակը ոչ թե համախորհին գրավելն ու իր աղրանքը վաճառելն է, այլ կրթելն ու գինու օգտագործման փիլիսոփայությունը բացատելը:

Որդես հակակշոր՝ մատաքրում են Վիլյամ Սարոյանին. գրոյ, որի հու-
մորը բոլոր ժամանակներում ոգեշնչող է: Նույնիսկ անընիած դժ-
բախտությունների ֆոնին հայերը կատակելու կատարյալ ունակություն
ունեն: Հայաստանն առաջին դետությունն է, որ թիստոններությունը ըն-
դունեց որդես դետական կրոն: Հայերն իրենց համարում են ամենահին
ժողովուրդներից մեզը: Պատմեն իմ սիրած հայկական կա-
տակելու համար:

ԱՐԻ ՓԱՇԱՅ

Գրականության ամենակարենու խնդիրներից մեկը ժամանակակից մարդուն դասկերելն է: Հարյուրավոր մարդկանցից ընտել, առանձնացնել նրանց, ովքեր գրողի համար կարենուվում են այնքան, որ անհրաժեշտություն է առաջանում «ավելի հայտնիացնել»՝ գրական կերպար դարձնելով: Այսինի հնարանը միշտ չէ, որ հաջողվում է: Վարդես Դավթյանին դա հաջողվել է: Նա գրականություն է բերել այնոին մարդկանց նկարագրեր, որոնց դասկերել է հարազարդուն և ջերմ: Դառնալով գրական կերպարներ՝ նրանք բարձրացվել են նոր մակարդակի՝ հարսացնելով սովորական կյանքի ելա-լէջները:

Տարբեր տարիներին գրած ժողովածուներից առանձնացրել են Երեքը՝ «Չողացող սպեცներ» (2015), «Մօռումներ թանձի վրա» (2016) եւ «Կմբանայր» (2017): Լինելով հոգեբույժ՝ արձակագիր Դավթյանը շատ լավ գիտի մարդու բնափորևյան ժեսակները, մտածողության ձեւերը, նաև՝ կազմախոսությունը, եւ նրա նովելները հստակորեն ցույց են տալիս, որ ճանաչում է մարդուն: Այս, գաղտ-

ինչ չէ, որ գրականության թիվ մեկ խնդիրը մարդն է՝ նոր հեռոսը, եւ գոռղի նողասակը նրան ավելի ու ավելի հետաքրի դասկերելն է: Դավթյանի համար «իրեն դեմքը» դասկերելն անհրաժեշտ է միայն նրա համար, որ ավելի բացահայտի իր հեռուներին: Պատճողը սիրում է նրան, ում մասին դատնում է. հստակ գիտի այն հատկանիւնները, որը դեմք է ցուցադրել: Այդ դասձառով դատումի բովանդակությունը դաշնում է արժանահիշաւակ, որն ընթերցվում է մեկ օնչոյնը: Պատճառը կարծ գրելը չէ, այլ գրելու կերպը: Խոկադես, Դավթյանն օժտված է գրելու բնաւոր ձիրով: Այս դատումն ինարավոր չէ առաջին հերթին չառանձնացնել հեղինակին, որի դատմողն, իրավամբ, իրական մարդ է: Նա իր հեռուների միջոցով հստակ դատնում է առաջին հերթին իր մասին՝ սկսած մանկությունից, ասիհանաբար հասնելով կյանքի հասուն շրջանին: Նա սիրում է հումք, մկանում տարածեակ մանրութեր, մարդու վարագծին վերաբերող շատ մանրանասներ: Եվ դա անում է զարմանալի թեթևությամբ՝ փորձելով թագնել ամենակարեւոր՝ դա թողնելով ընթերցողին: Նրան հաջողվում է այյուան կարծ դատումի միջոցով ներկայացնել նորելու արժանի երեւություններ, մարդկանց ժիմեր, հաճախ՝ տարօրինակ: Եվ այսպիսի գրականությունը նոր երանգ է հաղորդում երեւություններին եւ իրողություններին, երեմն ծիծաղեցնում, երեմն էլ՝ զարմացնում: Նովելիսները սակավախոս են, սակայն միայն իրենց բնորոշ օժտվածությամբ փոփ կտավում վրձնելով մեծ հոգեաշխարհ՝ կարողանում են ցուցադրել տարածույթ հեռուների, որոնք իրենց վարֆով զարման, տարակուսան, վախ, հաճախ հիացմունք են առաջացնում:

Ծանոթ լինելով հայ, ոռու եւ համաշխարհային գրականության փայլուն ներկայացուցիչներին՝ Վարդես Դավթյանը չի կը մուս նրանց (Վաղ ժշգանում գուցեեւ եղել են գրական ազդեցություններ): Կերպարները եւ բնավորությունները հնարանի են նաև հեղինակի համար՝ դատկերելու իր ժամանակը, ապրումները եւ մտահոգությունները: Նա հաճախ է կանգ առնում հենց իր ժամանակներում ապրող եւ ստեղծագործող նշանավոր մարդկանց կերպարների եւ արարքների վրա, վերլուծում բաղադրական եւ մշակութային կնճռու հարցեր, առաջադրում լուծումներ: Այս դեմքում էսսեիս եւ իրավաբակախոս Վարդես Դավթյանը կարեւոր խոսք է ասում հայ հասարակությանը:

«Ծողացող սպեცներ կամ Ազգեւում դրեմիերան է» ժողովածուն, ինչը ես հեղինակն է անվանել, հոգեբանական

ունվելերի հավաքածու է, որտեղ հանաստղված են մանկական տպագրությունները, ընտանեկան սովորությունները, բարեկամական կաղերը, դրոցական ընկերների հետ կաղված հիշողությունները, անսովոր դասահարները, հիվանդ մարդկանց կյանքը, արատավլր սովորությունները: Պատմող իմբն էլ է զարմացած կատարվածից, որը երեխն վաղ անցյալում է կատարվել, երեխն ներկայում է, երեխն էլ հույժ դատարիկ է: Նա հիշողության մեջ դեմքը «կենդանանում» է, ասես Վերածնորում եւ ուժ սանալով՝ գիր դառնում, անմահանում: Ենիյան՝ «Կրեմելինով դատաղարտվածը» դամվածում, տառաղում է ժղոքի հայով եւ արդեն կորցրել է կյանիի հետ ունեցած բոլոր թելերը, բայց դատկերված է արտասովոր: Դանկարծ սրակվում է՝ լսելով Ռախմանինովի երաժշությունը: Սա դատմում է հոգեբույժը: Թվում է՝ նաև գուհին», մի խամի տողում դատկերված սեւանորը հսկչ կինը «Մեղուզայի ժմիշը» նովելներում, տախիսի կերպար մասնի գործերում, որը հենց ինմը՝ դատմողն է: Նա, իսկապես, արտասովոր լատրերվող, մարդկային: Այս ժողովածովի արժանիքը դատմողի հետարքարկան նկարագիրն է: Նա է առաջնորդությունով կենտրոնացները, իր դատմելու ձեւն է որոշչն այս դեմքում: Եթե կարեւովում է նաեւ տրամադրությունը հիմնորի առկայությունը, սեփական կամ ծիփ ունենալու հաջույքը: Նովելները, սովորաբար, ավարտվում են չսղասված տեղում: Իերինակն արագ է հասունացնութեմբերը: Դավթյանի նովելներում անսովոր դասելի օաս իրողություններ են ուղարկում նովելի միջին մասում: Օրինակ՝ «Առաջին սերը» դամվածինում, երբ կինը նոր փորձում է Վճարել տախու վարորդին երբ վերջինս նրան հասցնում է գերեզմա

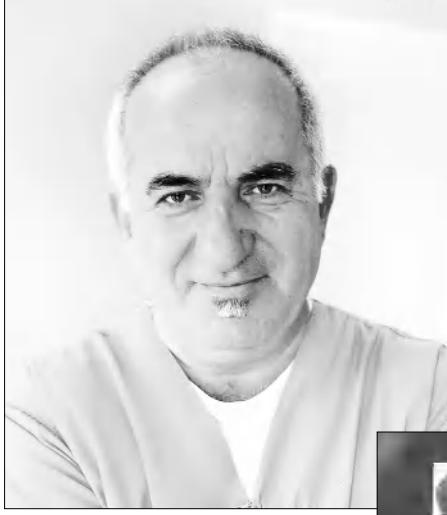
ներ» գլխում հեղինակը ներկայացնում է հրամարակախոսություն: Սա յուրահատուկ «խանութ» է, որը կուտակվել է տարիների ընթացքում, եւ զգացվում է ինտելեկտուալ մտավորականի ցավը դասմական բառուղիներում ժողովուրդների, ազգերի թույլ սված սխալների, հատկապես հայ իրականության տարբե ժամանակներում տեղի ունեցած իրադարձությունների եւ նրանց հետևանքների համեմ: Առանձնահատուկ նույնում է նա դրսեւորում հայոց լեզվի նկատմամբ, գտնում, որ բարը հոգի եւ ներս ունի, որը դիմի զգալ եւ հասկանալ, որսալ նրա երաժշտականությունը: Դեղինակի՝ կարճագրության հանդեմ սերը զգացվում է գրի երկրորդ՝ «Այրվող տողատակ» գլխում: Մի բանի տողով նա արտահայտում է իր վերաբերմունքը հասկաղես բացասական երեւությների նկատմամբ: «Կարող եմ ինձ հնառն հանարել, բայց ես նորմալ կամ հարիր չեմ գտնում, երբ ջութակ եւ լարային-սիմֆոնիկ այլ գործիքներ բերում, ներգրավում են ուրիշ կատարումների մեջ: Ինձ այնդես է թվում, թե կարծես ազնվասոհմիկ կանանց բերել-լցրել են ինչ-որ սգես փողատերի խոհանոցը, որ ճենանտ ամանները լվանան...»:

«Սիրելի դեմքեր» գլխում Վարդես Դավթյանն անդրադառնում է մշակութային այն գրոծիչներին, որոնց գրութեալումը մեծ տպավորություն է թողել իր վրա, հուզել, սպորտեցրել եւ արինմել: Վիլյամ Սարոյան, Ակարիչ Շակոր Շակորյան, Ակսել Բակունց, Զորայր Խալափյան, Թամար Հովհաննիսյան, Կարեն Ա. Սիմոնյան, Գետրդ Ջրիսինյան եւ այլք... Բոլորը խոր հետք են թողել մեր մասկոր մշակույքի դատմության էջերում, իրենց կյանքը խառնել ազգային վճիռն եւ դժվար ընթացող օրերին: «Վարդեթեր» Էսենում հիշում է Սոս Սարգսյանը՝ մեծ դերասանին, արվեստագետին. «Այդդիմի դեր չկա, որ Սոս Սարգսյանը խաղացած չինի. անձար բանվոր, հղիացած կարիքայիս, սովետական միլիցիոներ, ողբերգակ-արքա, հնարամիտ դատավոր, մարգարե-արհեստավոր... ու այդ ամենի մեջ մեզ է ներկայանում դարձ, անխառն անհաօք, հասարակ Շայ ճարդ՝ իր տիեզերական խաղաղությամբ ու վեհությամբ...»:

«Զայներ ձեղնահարկից» գլուխը համացված է նորերին, սղավորություններին: Դիմնականում խորհրդածություններ են, նաև՝ խորհուրդներ: Օ-

Ասապությը, սամսավորակոս գրավա-
նությունը: Այս բաժնում տեղ է գտն
նաեւ ՍամՎել Չումանյանի հարցազ-
րույցը հոգեբույժ Վարդես Դավթյանի
հետ: «Մտորումներ թամրի վրա» ժողո-
վածուն լավագույն ձեւով է ներկայաց-
նում ոչ միայն ժամանակակից կյանքը,
այլև անցյափ մեր ազգային կյանքի
շատ բացքորումներ, որոնք չնկատվելով
եւ անտեսվելով՝ դարձել են ավելի ծանր
իրականություն, քան կարելի
էր դաշկերացնել:

Վարդպես Դավթյանի կենսունակ դատումը



համար վաղուց արդեն սովորական է դարձել ամեն ինչը Բայց ոչ: Նա այնան ոււշադիր է իր հիվանդների հանդեռ: Նույելի հենասյունն այսպիսի ոււշադրությունն է, թծէլի այսպիսի կերպարը. «Եճիյան ռադիոյի ղափակ տակ նստած ունկնդրում էր Երաժշտությունը. ֆիշ է ասել, թե լսում էր. անսպասելի նուրբ ու ազդեցիկ դեմքի արտահայտությամբ դարձաղես կլանում էր յուրաքանչյուր տակտ ճարդկային հոգու առեղջված ռակետ, անհմանալի... Ահա է ձեւակերպած ախտորոշում՝ սկսեմատիկ ու անկատար...»: Ի թը» նովելի հերոսուհին՝ Թալիս կային լավագույն հաւկանիչն ունած կինը, մոռացության սկզբան աղելակերպը, միւս ու օգնել մյուսներին:

գոլիկն», մի բանի տողում դասկերվաս սեւանոր հսկիչ կինը «Սերուզայի ժմի ըր» նովելներում, տափասի կերպարը ճ բանի գործերում, որ հենց ինքը՝ դաս մողն է: Նա, իսկապես, արտասովոր լ տարբերվող, մարդկային: Այս ժողովա ծովի արժանիքը դատմողի հետարքա կամ նկարագիրն է: Նա է առաջնորդու նովելների գործողությունները, իր դաս մերը ձեւն է որոշչն այս դեմքում: Ե կարեւորվում է նաև տաճարությունը հումորի առկայությունը, սեփական կա ծիք ունենալու հաճույքը: Նովելները, սր վորաբար, ավարտվում են չսղասված ժ դում. հեղինակն արագ է հասունացնու դեմքերը: Դավթյանի նովելներում անս դասերի շամ իրողություններ ենի են ո նենում նովելի միջին մասում: Օրինակ «Արաշին սերը» դատմվածին, երբ կի նը փորձում է վճարել տախու վարորդին երբ վերջինս նրան հասցնում է գերեզմա

Դավթյանի դասումը

Նատուն: Հետարքիր եւ ազդեցիկ այս կի նը տղավորում է գեղագետ վարորդին, ո րը զգացվում է նրանց երկխոսությա բնույթից.

«Որբա՞ն եմ վճարելու,- հարցրեց մի Դոլորեսը:

- Ոչինչ,- ասացի:
- Ինչո՞ւ:
- Են, հետարքիր տիկնոց ներկայություն արդեն վարձարտություն է,- ասացի՝ շրջ վելով իր կողմը: Լոյիսան, գլխարկի եղբ թեթելով, սիրայիր ժմտաց....»:

Ժողովածուում շամ վար եւ կենդան

ԳԱՐԴԻՎԵԼ ԴԱՎԱՑՈՒՆ

卷之三

100

է դասկերպած ամերիկացին կյան իրականությունը կյանքը, մարդկայի հարաբերությունները, դժվարությունները, և այս ամենը՝ դարձյալ այնողի թերթությամբ, այնողի չշարտադրող աշխատությամբ, որ առան այն էլ առ կարծ իր հինվածքը կարծես ու վարչվում է մեկ ականա թարում: Սա յուրահա տուկ գիր է, որի հյուս վածում չերեւացու մանրաթերում լուս վում են հասարակությունն ամոնդող եւ նույսիշճամի հասանող

ամսաթափ հասցնող լուրիցից:
2016 թվականին Լու Անջելեսու
լույս տեսած «ՏՏռումներ քամբի Վրա-
ժողովածուն տարերվում է Նախորդու-
որովիցից այստեղ հիմնականում տե-
են զտել էստեներ, նորեր, մասնագիտա-
կան հոդվածներ: Գիրքն ունի բնարան-
ուն հնուկենի Սմոկտունովսկու հետե-
ղալ միտքն է: «Փոքր մարդիկ փնտրում են
հարմարավետություն, հրշակ, մեծ մա-
ղիկ փնտրում են իրենի իրենց», եւ հիմն
հիմնական քաժին: «Բարախող նորմու-

ՎԱՐԴԳԵՍ ԴԱՎԹՅԱՆ

ԾՈՂԱՑՈՂ ԱՏՎԵՐՆԵՐ



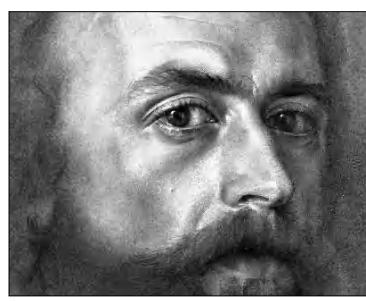
*Առջևում
Պրեմիերան*

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Նկարչական զուգահանդես Եւ Լաճիկյան եղբայրների մեծարում Պյումրու «Վարդուհի» արվեստի դրույթում



շարժից հետ նա ամեն ջանի
գործադրեց՝ իր ղեկավարած
Մերկուրովի անվան նկարչա-



մշակույթ ասվածը նաեւ մարդկանց վերաբերնունքն է մեկը մյուսի նկատմանը, իրենց հող ու ջրի, բաղադրի, իրենց ծննդավայրի նկատմանը, եւ այդ մշակույթն իր գեղեցիկ դրսեւորումներով առկա է Կարինից սերած Լաճկյան տոհմի հարուս ավանդությունների ժառանգորդ այս ընտանիքում:

Միջոցառմանը ներկա ՀՀ
մշակույթի փոխնախարար **Տիգրան Գալստյանն** ընթերցեց
հրամանագիր՝ հայկական կերպարվեսի զարգացման գործում ունեցած վաստակի եւ ծննդյան 65-ամյակի կաղաքությանը Սամբեր Լաճիկյանին

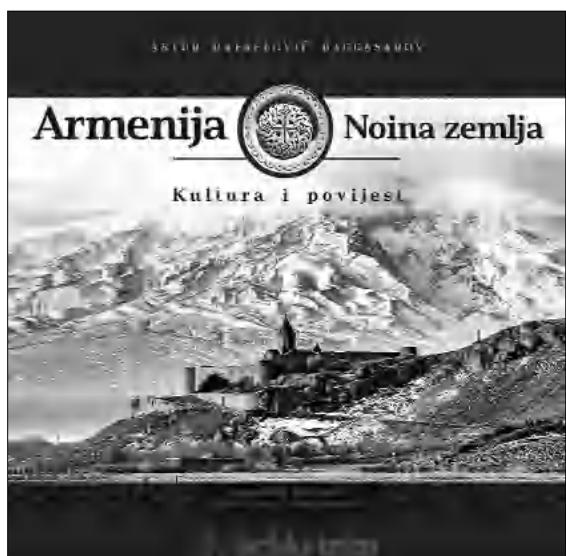
համար

իր գրչով ու Վրձնով ծառայում է Գյումրին հանրապետությունում ու Երևանի սահմաններից դուրս ճանաչելի դարձնելում, նրա արժեթիվությունների հանրահրչակնանը: Այս օրերին հրաշարակվում է Լետոնի կազմաձագ «Գյումրի, ին սե» ալբոնը որը կարող է լինել բաղադրի այցելաքաղաքացիների համար, լավ նվեր՝ այստեղ եկող հյուրերին, զբոսաշրջիկներին: Եվ ի լրումն այս ամենի՝ Լաճիկյանը շաբաթը երկու օր այստեղ է, նոյնույն դասսավանդում, գեղագիտական իր հարուստ գիտելիքն է հաղորդում արվեստի այս դրանքի սահմաններին:

Խիս առարկայական է եղ-
բայրներից տարինվ կրտսերի՝ հ-
րավարանական կրթությանը
Գագիկ Լաճիկյանի անձնական
ներդրումը՝ նախ որդես ՀՕՖ-ի
Շիրակի մասնաճյուղի աշխա-
տակցի, աղա՝ «Օյունչյան» բա-
րեգործական հիմնարդանի գոր-
ծադիր և սուրբառի: Նաեւ նրա ազ-
նիվ ջաների ու թողած վսա-
հության ընորհիվ է, որ նյուոր-
ֆարմակ թժիկ, բարերար Յով-
հաննես Օյունչյանը, տարիներ
առաջ իր միջոցներով նորոգելով
այժմ իր ծնողների անվամբ կոչ-
վող, Երկրաշրջից տուժած թիվ
21 դպրոցի շենքն ու այնտեղ
ստեղծելով լավ դպյանաներ,
կանգ չառավ, շարումակեց եւ
կից կառուցեց «Վարդուհի» ար-
վեսի դպրոցը, «Աղավնի» ար-
հեսի դպրոցը, հերթն այժմ, բա-
րերարի վախճանվելուց հետ
իսկ, համերգասրահինն է...

Ելութերից ու արժանի զնահատմանի խոսերից հետ միջոցառումը եղափակվեց արվեստի դրանցի սաների մատուցած գեղեցիկ համերարարին Ծաղկու:

Հայաստանի մասին գիրք՝ խորվաթերեն



Զագրեիք «Ծկուլսկա կնյիզա» հրատական աշխատավորությունը լուս է տվել մասնաւոր Արթուր Ռազմական գործակաբառի բարեկարգ բարեկարգության համար և պահպան կատարելու համար Հայաստանի Հանրապետության կողմէն՝ առաջարկությունը գործադրություն է դարձնելու համար։

Նային բնույթի այս գիրքը գիտահանրամատչելի ոճով տալիս է հիմնական տեղեկություններ Հայաստանի, Հայ եկեղեցու, տեսարժան վայրերի մշակույթի եւ դասմության ականավոր ներկայացուցիչների մասին խորվաթ ընթերցողը կծանոթանա հայոց լեզվի, այրութենի, ժողովրդական սովորույթների, գրականության, դիցարանության, նկարչության գրատոմության, երաժշտության, կինոյի, մանրանկարչության, խաչքարերի արվեստի և որոշ ասացվածքների հետ։ Գիրքը հարուստ է Հայաստանի բնության եւ հուշարձանների լուսանկարներով։ Նախատեսված է Հայաստանի դասմությամբ եւ մշակույթով հետարքրվող ընթերցող լայն օրգանակաների համար։

«Ծկոլսկա կյազգա» հրատարակչությունը հույս է հայտնում, որ սպասարկությունը կմեծացնի հետաքրքրությունը հայ իրականության համարեղ եւ կծառայի երկու ժողովուրդների՝ խորվաթների եւ հայերի միջև երմո-մշակութային եւ հոգեւոր կառերի հետազա ընդդամնան ու խորացմանը:

ՆԱՅԱՆՏԱՐԱԳՐԻ ԻՐ ԱՏՏԵՇԻՒ

Եր Նոյյան տաղանձ իջնում է Արաքածիք քաղաքին եւ Տեղացիները տեսնում են, թե ինչպես են կենդանիները ու Նոյի ընտանիքը դրւու զալիս տաղանձից, եւ բարձրացնում են, որ Կրկեսից հյուրախառների են եւ կել: Մեկ այլ կատակ էլ այն ճասին է, թե ինչպես են հայերն ու Վրացիները որոշում միավորել են կու Պետություններն ու մեկ ուժ դառնալ: Ասծում են անուն, որը հարմար կլինի Եկուսին է Այդ անունն է Զորո Արձանի:

թե 50 տար աց: Եղիսը ստորով Ստրվա բացանովի մասին ոչինչ չգիտեի եւ այժմ բաց լրացնելու հիանալի հնարավորություն ունենալու թանգարանի ուղեկարը շատ բան դատմեց այս մարդու մասին, ով կարծես կովկասյան Հռենի գուեցի էր, ամենաբարձր անհատականության մեջ անձնավորություն: Ծնված լինելով եւ մեծա նալով թրիլիսիում՝ հայ ընտանիքում եւ աշխատակիցներում ան մահացավ եւ թաղվեց Երեւանում, որը արվեստագետը համարում էր ի ակունք, չնայած դատկանում էր սահմաններ:

չճանաչող արվեստ աշխարհին: Փարաջանովի Երկու ազատագրկումները, առաջինը՝ 4 տարի 11 օրով, Երկրորդը՝ 8 ամսով, մեծ վնաս հասցին հանձարի ֆիզիկական առողջությանը, բայց Երբեք չկարողացան դարփակել նրա գեղարվեստական եւ մարդկային ազատությունը: Մեծն Փարաջանովը ծնվեց ազատ, վայելեց կյանքը եւ մահացավ ազատ ոգով:

Թանգարանում առկա էին նրա գեղագրերն ու գեղանկարչական աշխատանքները, բայց կարելի էր առանձնացնել արտասովոր կոլաժներն ու անսամբլյաժներ՝ հաճախ դատարանված անեղանահավաքանական նյութերից, օրինակ՝ ձկան թթվովկերտից: Որու կոլաժներ իսկական գոհարներ են: Կային նաև ազակություն հայտնող եւ ներդրություն խնդրող նամակներ աշխարհահնչակ արվեստագետներից եւ անձանցից, ինչպիսիք են Պաղովինին, Ֆելինին, Լիյա Բրիկը եւ Արագոնը, ինչպես նաև արքեր համաշխարհային ֆիլմերի փառատոնների՝ իր ֆիլմերը դասկերող դաստաններ: Դրանցից մեկում դասկերված է Փարաջանովը՝ դադայիստական գիշարկով եւ ֆրանսերեն գրված երկու նախադասություն.

- Ենչո՞ւ ես ֆիլմե նկարում, Փարազընով:
- Որդեսզի սրբացնեմ Տարկովսկու գերեզմանը:

Ինձ հաճար այս այցը նօանակում էր հարգանի տուր մատուցել այս մարդուն, նրա ստեղծագործ, անսանձ եւ ազատ ոգուն: Դա նաև վկայությունն էր այն բանի, որ իր գործի համար արվեստագետը կարիք չունի վեհ հրչակագրերի, բարձրակարգ եւ ժամանակակից միջոցների: Բավական է միայն ստեղծագործ, մշտական բացահայտող եւ սեփական սահմանները ընդլայնող ոգին... Կերպը՝ հաջողորդ համարում

Ապրելենից բարգմանեց ՄԵՐՈՒԺԱՆ ՂԱՐԻԲՅԱՆ